

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN RICHARD DE LA TOUR
της 23ης Νοεμβρίου 2023¹

Υπόθεση C-420/22

NW

κατά

**Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság,
Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter**

και

Υπόθεση C-528/22

PQ

κατά

**Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság,
Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter**

[αιτήσεις του Szegedi Törvényszék (γενικού δικαστηρίου Szeged, Ουγγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή – Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης – Συνοριακοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση – Οδηγία 2003/109/ΕΚ – Καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες – Ανάκληση του καθεστώτος αυτού – Άρθρο 20 ΣΛΕΕ – Ιθαγένεια της Ένωσης – Πολίτης της Ένωσης ο οποίος ουδέποτε άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας – Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανάκληση ή άρνηση χορήγησης δικαιώματος διαμονής – Απειλή για την εθνική ασφάλεια – Γνώμη ειδικού οργάνου – Διαβαθμισμένες πληροφορίες – Αιτιολογία – Πρόσβαση στον φάκελο»

I. Εισαγωγή

1. Οι υπό κρίση αιτήσεις προδικαστικής απόφασης αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 20 ΣΛΕΕ καθώς και του άρθρου 9, παράγραφος 3, και του άρθρου 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες².

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² ΕΕ 2004, L 16, σ. 44.

2. Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, του NW (υπόθεση C-420/22) και, αφετέρου, του PQ (υπόθεση C-528/22), υπηκόων τρίτων χωρών, και της Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (εθνικής γενικής αστυνομικής διεύθυνσης αλλοδαπών, Ουγγαρία) (στο εξής: γενική διεύθυνση).

3. Οι ένδικες αυτές διαφορές αφορούν, στην υπόθεση C-420/22, την ανάκληση του δελτίου μόνιμης διαμονής του NW και την υποχρέωση αναχώρησης από την επικράτεια της Ουγγαρίας και, στην υπόθεση C-528/22, την απόρριψη της αίτησης του PQ για χορήγηση εθνικής άδειας εγκατάστασης.

4. Με τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Szegedi Törvényszék (γενικό δικαστήριο Szeged, Ουγγαρία) στις δύο αυτές υποθέσεις ζητείται από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούν τα κράτη μέλη προκειμένου να μπορούν να παρεκκλίνουν από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ.

5. Στις παρούσες προτάσεις, θα εκθέσω, σε συνέχεια όσων έκρινε προσφάτως το Δικαστήριο, στον τομέα της διεθνούς προστασίας, με την απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2022, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.³, τους λόγους για τους οποίους εκτιμώ ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία, ήτοι αποφασιστική παρέμβαση οργάνου ειδικού στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, διακριτού από την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή, δεσμευτικό για την τελευταία χαρακτήρα της γνώμης που εκδίδει το εν λόγω όργανο, έλλειψη αιτιολογίας τόσο της γνώμης αυτής όσο και της απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής, μη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο του ουσιώδους περιεχομένου των λόγων στους οποίους στηρίζεται η εν λόγω απόφαση και μη συνεκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων ατομικών περιστάσεων.

II. Το συγγρικό δίκαιο

6. Το άρθρο 94 του a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény (νόμου I του 2007, περί της εισόδου και διαμονής προσώπων με δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής)⁵, της 5ης Ιανουαρίου 2007 (στο εξής: νόμος I), έχει ως εξής:

«1. Οι διατάξεις του [a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (νόμου II του 2007, περί της εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών)⁶, της 5ης Ιανουαρίου 2007 (στο εξής: νόμος II),] εφαρμόζονται στις διαδικασίες που αφορούν υπηκόους τρίτων χωρών, μέλη της οικογένειας Ούγγρων πολιτών, οι οποίες κινήθηκαν και ανανεώθηκαν μετά την έναρξη ισχύος του [az egyes migrációs tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. évi CXXXIII. törvény (νόμου CXXXIII του 2018, για την τροποποίηση ορισμένων νόμων με αντικείμενο τη μετανάστευση και ορισμένων συμπληρωματικών νόμων)⁷, της 12ης Δεκεμβρίου 2018 (στο εξής: δεύτερος τροποποιητικός νόμος)].

³ C-159/21 (στο εξής: απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ., EU:C:2022:708).

⁴ Στο εξής: Χάρτης.

⁵ Magyar Közlöny 2007. évi 1. száma.

⁶ Magyar Közlöny 2007. évi 1. száma.

⁷ Magyar Közlöny 2018. évi 208. száma.

2. Σε κάθε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος διαθέτει δελτίο διαμονής ή δελτίο μόνιμης διαμονής που του είχε χορηγηθεί, ως μέλους της οικογένειας Ούγγρου πολίτη, πριν από την έναρξη ισχύος του δεύτερου τροποποιητικού νόμου και το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου αυτού, χορηγείται, κατόπιν αιτήσεώς του που υποβάλλεται πριν από τη λήξη ισχύος του δελτίου διαμονής ή του δελτίου μόνιμης διαμονής, εθνική άδεια εγκατάστασης χωρίς να εξακριβώνεται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 33, παράγραφος 1, στοιχεία α και β, και του άρθρου 35, παράγραφοι 1 και 1bis, του νόμου [II], εκτός εάν:

[...]

c) λόγος απόρριψης όπως προβλέπεται στο άρθρο 33, παράγραφος 1, στοιχείο c, και παράγραφος 2, του νόμου [II] δεν επιτρέπει την εγκατάστασή του.

[...]

3. Όσον αφορά την παράγραφο 2, στοιχείο c, πρέπει να πραγματοποιείται διαβούλευση με τα ειδικά όργανα του κράτους που έχουν οριστεί σύμφωνα με τους κανόνες του νόμου [II] σχετικά με τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης, προκειμένου να διατυπώσουν τη γνώμη τους.

4. Όταν υπήκοος τρίτης χώρας μέλος της οικογένειας Ούγγρου πολίτη είναι κάτοχος ισχύοντος δελτίου διαμονής ή δελτίου μόνιμης διαμονής, το δελτίο αυτό ανακαλείται:

[...]

b) εάν η διαμονή του υπηκόου τρίτης χώρας θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή την εθνική ασφάλεια της Ουγγαρίας.

5. Όσον αφορά οποιοδήποτε ειδικό ζήτημα από τα αναφερόμενα στην παράγραφο 4, στοιχείο b, πρέπει να πραγματοποιείται διαβούλευση με τα ειδικά όργανα του κράτους που έχουν οριστεί σύμφωνα με τους κανόνες του νόμου [II] σχετικά με τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης, προκειμένου να διατυπώσουν τη γνώμη τους επί του ζητήματος αυτού.

[...]»

7. Το άρθρο 33, παράγραφος 2, στοιχείο b, του νόμου II προβλέπει τα εξής:

«Δεν μπορεί να λάβει προσωρινή άδεια εγκατάστασης, εθνική άδεια εγκατάστασης ή κοινοτική άδεια εγκατάστασης υπήκοος τρίτης χώρας:

[...]

b) η εγκατάσταση του οποίου θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια ή την εθνική ασφάλεια της Ουγγαρίας.»

8. Κατά το άρθρο 87/B, παράγραφος 4, του ίδιου νόμου:

«Η γνώμη του ειδικού οργάνου του κράτους είναι, όσον αφορά το ειδικό ζήτημα, δεσμευτική για την υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας που επιλαμβάνεται της υπόθεσης.»

9. Το άρθρο 97, παράγραφος 1, του a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 114/2007 rendelet (διατάγματος για την εκτέλεση του [νόμου II])⁸, της 5ης Ιανουαρίου 2007, ορίζει τα εξής:

«Για τις διαδικασίες έκδοσης και ανάκλησης των προσωρινών αδειών εγκατάστασης, των εθνικών αδειών εγκατάστασης και των κοινοτικών αδειών εγκατάστασης υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς και για τις διαδικασίες ανάκλησης των αδειών εγκατάστασης και των αδειών μετανάστευσης υπηκόων τρίτων χωρών, η κυβέρνηση, όταν πρόκειται να καθορίσει αν η εγκατάσταση ή η μετανάστευση υπηκόου τρίτης χώρας θέτει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια της Ουγγαρίας, ορίζει ως ειδικά πρωτοβάθμια όργανα την Alkotmányvédelmi Hivatal [υπηρεσία προστασίας του Συντάγματος, Ουγγαρία] και την Terrorelhárítási Központ [κεντρική υπηρεσία για την πρόληψη της τρομοκρατίας, Ουγγαρία] και, ως ειδικό δευτεροβάθμιο όργανο, τον υπουργό που είναι αρμόδιος για τη διαχείριση των πολιτικών υπηρεσιών εθνικής ασφάλειας.»

10. Το άρθρο 11 του a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (νόμου CLV του 2009, περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών)⁹, της 29ης Δεκεμβρίου 2009, προβλέπει τα εξής:

«1. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να λαμβάνει γνώση των προσωπικών δεδομένων του τα οποία έχουν χαρακτηριστεί ως εθνικές διαβαθμισμένες πληροφορίες κατόπιν άδειας πρόσβασης η οποία χορηγείται από την αρχή διαβάθμισης [...]

2. [...] Η αρχή διαβάθμισης αρνείται τη χορήγηση της άδειας πρόσβασης εάν η γνώση των πληροφοριών θίγει το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η διαβάθμιση. Η άρνηση χορήγησης άδειας πρόσβασης πρέπει να αιτιολογείται από την αρχή διαβάθμισης

3. Σε περίπτωση άρνησης χορήγησης άδειας πρόσβασης, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να προσβάλει την απόφαση με ένδικη διοικητική προσφυγή. Αν το επιληφθέν δικαστήριο δεχθεί την προσφυγή, διατάσσει την αρχή διαβάθμισης να χορηγήσει άδεια πρόσβασης. [...] Ο προσφεύγων, ο παρεμβαίνων υπέρ αυτού και οι εκπρόσωποί τους, δεν μπορούν να λάβουν γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας [...].»

11. Το άρθρο 12 του νόμου αυτού έχει ως εξής:

«1. Η αρχή επεξεργασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών μπορεί να αρνηθεί το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων στα προσωπικά του δεδομένα, εάν από την άσκηση του δικαιώματος αυτού θίγεται το δημόσιο συμφέρον το οποίο εξυπηρετεί η διαβάθμιση.

2. Κατά την εφαρμογή των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων από δικαστήριο, το άρθρο 11, παράγραφος 3, εφαρμόζεται *mutatis mutandis* για το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως και για τη γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών.»

⁸ *Magyar Közlöny* 2007. évi 65. száma.

⁹ *Magyar Közlöny* 2009. évi 194. száma.

12. Κατά το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 5, του εν λόγω νόμου:

«1. Οι διαβαθμισμένες πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον από πρόσωπο το οποίο δικαιολογεί τη χρήση τους στο πλαίσιο εκπλήρωσης κρατικού ή δημοσίου καθήκοντος και το οποίο, υπό την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται από τον νόμο, διαθέτει:

a) ισχύον ατομικό πιστοποιητικό ασφάλειας αντίστοιχο του επιπέδου διαβάθμισης των πληροφοριών που επιθυμεί να χρησιμοποιήσει,

b) δήλωση εμπιστευτικότητας, και

c) άδεια χρήστη.

[...]

5. Εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, ο δικαστής δύναται να ασκήσει τις εξουσίες διάθεσης που είναι αναγκαίες για την επίλυση των διαφορών των οποίων επιλαμβάνεται σύμφωνα με το σύστημα ανάθεσης υποθέσεων, χωρίς να απαιτείται να έχει υποβληθεί σε έλεγχο εθνικής ασφάλειας και χωρίς να πρέπει να διαθέτει ατομικό πιστοποιητικό ασφάλειας, δήλωση εμπιστευτικότητας ή άδεια χρήστη.»

13. Το άρθρο 14, παράγραφος 4, του ίδιου νόμου ορίζει τα εξής:

«Η αρχή διαβάθμισης μπορεί να επιτρέψει την πρόσβαση σε εθνικές διαβαθμισμένες πληροφορίες στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας, ένδικης –πλην της ποινικής– διαδικασίας ή διαδικασίας επιβολής κυρώσεων ή άλλης επίσημης διαδικασίας. Η χορήγηση άδειας για τη χρήση εθνικών διαβαθμισμένων πληροφοριών δεν μπορεί να απορριφθεί στο πλαίσιο των διαδικασιών ελέγχου νομιμότητας από την εισαγγελική αρχή και των αστικών ένδικων διαδικασιών που μπορεί να κινήσει η τελευταία προς το δημόσιο συμφέρον.»

III. Τα πραγματικά περιστατικά των διαφορών των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

A. Η υπόθεση C-420/22

14. Ο NW, Τούρκος υπήκοος, συνήψε γάμο, το 2004, με υπήκοο Ουγγαρία. Στο πλαίσιο του γάμου τους γεννήθηκε το 2005 ένα τέκνο ουγγρικής ιθαγένειας.

15. Κατόπιν νόμιμης διαμονής στην Ουγγαρία για χρονικό διάστημα άνω των πέντε ετών, ο NW, λαμβανομένης υπόψη της ιδιότητας της συζύγου και του τέκνου του, υπέβαλε στις ουγγρικές αρχές αίτηση χορήγησης δελτίου μόνιμης διαμονής, το οποίο του χορήγησαν, με ισχύ έως τις 31 Οκτωβρίου 2022.

16. Ο NW διαθέτει στην Ουγγαρία σταθερούς και τακτικούς πόρους, καθώς και ακίνητη περιουσία που του παρέχουν τη δυνατότητα να καλύψει τις ανάγκες του ιδίου και της οικογένειάς του χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο ουγγρικό σύστημα κοινωνικής αρωγής.

17. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι μεταξύ του NW και του ανήλικου τέκνου του υφίσταται σχέση εξάρτησης.

18. Συγκεκριμένα, ο NW και η σύζυγός του ασκούν από κοινού τη γονική μέριμνα του τέκνου τους και έχουν την πραγματική επιμέλειά του. Χωρίς τα εισοδήματα του NW, τα μέλη της οικογένειας δεν θα μπορούσαν να επιβιώσουν. Επιπλέον, ο τελευταίος έχει στενό συναισθηματικό δεσμό με το τέκνο του.

19. Με μη αιτιολογημένη γνώμη της 12ης Ιανουαρίου 2021, η υπηρεσία προστασίας του Συντάγματος αποφάνθηκε ότι η διαμονή του NW στην Ουγγαρία έθιγε τα συμφέροντα του εν λόγω κράτους μέλους στον τομέα της εθνικής ασφάλειας. Το ειδικό αυτό όργανο χαρακτήρισε ως «διαβαθμισμένες πληροφορίες», κατ' εφαρμογήν του νόμου CLV του 2009, περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών, τα δεδομένα βάσει των οποίων εξέδωσε την εν λόγω γνώμη, οπότε ούτε ο NW ούτε η υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας μπορούσαν να λάβουν γνώση αυτών.

20. Με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2021, η elsőfokú idegenrendészeti hatóság (πρωτοβάθμια υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας, Ουγγαρία) ανακάλεσε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 94, παράγραφος 4, στοιχείο b, του νόμου I, το δελτίο μόνιμης διαμονής του NW και τον διέταξε να εγκαταλείψει το έδαφος της Ουγγαρίας.

21. Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε, στις 10 Μαΐου 2021, από τη γενική διεύθυνση, με την αιτιολογία ότι ο Belügyminiszter (Υπουργός Εσωτερικών, Ουγγαρία) είχε διαπιστώσει, στη γνώμη που εξέδωσε στις 13 Απριλίου 2021 ως ειδικό δευτεροβάθμιο όργανο, ότι η διαμονή του NW έθιγε τα συμφέροντα της Ουγγαρίας στον τομέα της εθνικής ασφάλειας. Με την απόφασή της, η γενική διεύθυνση υπογράμμισε ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87/B, παράγραφος 4, του νόμου II, δεν μπορούσε να αποκλίνει από τη γνώμη του Υπουργού Εσωτερικών και ότι, ως εκ τούτου, ήταν υποχρεωμένη να ανακαλέσει το δελτίο μόνιμης διαμονής του NW, χωρίς να λάβει υπόψη την προσωπική του κατάσταση. Η γενική διεύθυνση επισήμανε επίσης ότι η ανάκληση του δελτίου μόνιμης διαμονής δεν εμπόδιζε τον NW να ζητήσει άδεια διαμονής δυνάμει των διατάξεων του νόμου II, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται σε αυτόν¹⁰.

22. Ο NW άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης της γενικής διεύθυνσης της 10ης Μαΐου 2021 ενώπιον του Szegedi Törvényszék (γενικού δικαστηρίου Szeged), με αίτημα την ακύρωση της εν λόγω απόφασης, καθώς και της απόφασης της πρωτοβάθμιας υπηρεσίας αλλοδαπών της αστυνομίας.

23. Προσάπτει στις ως άνω αρχές ότι δεν εξέτασαν την προσωπική του κατάσταση, ιδίως όσον αφορά τους δεσμούς του με την Ουγγαρία. Οι εν λόγω αρχές δεν έλαβαν γνώση της λεπτομερούς αιτιολογίας των ειδικών οργάνων και, ως εκ τούτου, αποφάνθηκαν κατά παραβίαση, μεταξύ άλλων, της αρχής της αναλογικότητας. Ο NW διευκρινίζει ότι, αν υποχρεωθεί να εγκαταλείψει το έδαφος της Ουγγαρίας, η οικογένειά του, και ειδικότερα το τέκνο του το οποίο ανατρέφει με τη σύζυγό του, θα περιέλθουν σε δυσχερή κατάσταση, λαμβανομένης υπόψη της σχέσης εξάρτησης που υφίσταται μεταξύ τους.

24. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η απόφαση ανάκλησης του δελτίου μόνιμης διαμονής του NW στηρίζεται αποκλειστικά στις δεσμευτικές και μη αιτιολογημένες γνώμες των ειδικών οργάνων, οι οποίες βασίζονται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες στις οποίες δεν είχαν πρόσβαση ούτε ο NW ούτε οι αρχές που αποφαινούνται σχετικά με τη διαμονή. Κατά συνέπεια, ούτε η ληφθείσα από τις εν λόγω αρχές απόφαση περιέχει αιτιολογία.

¹⁰ Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εκπρόσωπος του NW επισήμανε ότι ο τελευταίος ζήτησε, στις 22 Ιουνίου 2023, από την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή άδεια διαμονής εμπίπτουσα στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/109 και ότι η διαδικασία εκκρεμεί.

25. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι από τη νομολογία του Κύρια (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ουγγαρία) προκύπτει ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα δικονομικά δικαιώματα του ενδιαφερομένου διασφαλίζονται από τη δυνατότητα που παρέχεται στο αρμόδιο δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει τη νομιμότητα της απόφασης περί διαμονής, να λάβει γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η γνώμη των ειδικών οργάνων.

26. Κατ' εφαρμογήν της ουγγρικής νομοθεσίας, ούτε ο ενδιαφερόμενος ούτε ο εκπρόσωπός του έχουν συγκεκριμένη δυνατότητα να διατυπώσουν την άποψή τους επί της μη αιτιολογημένης γνώμης των εν λόγω οργάνων. Μολονότι έχουν, βεβαίως, το δικαίωμα να υποβάλουν αίτηση πρόσβασης στις διαβαθμισμένες πληροφορίες που αφορούν το πρόσωπο αυτό στο πλαίσιο χωριστής διαδικασίας¹¹, δεν θα μπορούσαν, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιήσουν, στο πλαίσιο διοικητικών ή ένδικων διαδικασιών, τις διαβαθμισμένες πληροφορίες στις οποίες θα τους δινόταν πρόσβαση. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά απόφασης σχετικής με τη διαμονή δεν έχει καμία εξουσία συναφώς. Επιπλέον, το δικαστήριο αυτό μπορεί μόνο να εκδώσει μη αιτιολογημένη απόφαση επί του ζητήματος αν η γνώμη των ειδικών οργάνων δικαιολογεί ή όχι επαρκώς το συμπέρασμα ότι το εν λόγω πρόσωπο συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια.

27. Ωστόσο, ο NW εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/109¹² και, ως εκ τούτου, πρέπει να απολαύει διαδικαστικών εγγυήσεων παρόμοιων με εκείνες που έχει επισημάνει το Δικαστήριο, ιδίως στην απόφαση της 4ης Ιουνίου 2013, ZZ¹³ στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/38/EK¹⁴.

28. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Szegedi Törvényszék (γενικό δικαστήριο Szeged) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της [οδηγίας 2003/109] να ερμηνευθεί, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του [Χάρτη] –καθώς και, εν προκειμένω, τα άρθρα 7 και 24 του Χάρτη– υπό την έννοια ότι επιβάλλει στην αρχή κράτους μέλους που έχει εκδώσει απόφαση περί ανακλήσεως προηγουμένως εκδοθείσας άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στηριζόμενη σε λόγους εθνικής ασφάλειας ή/και δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, καθώς και στα ειδικά όργανα που έχουν αποφανθεί επί του εμπιστευτικού χαρακτήρα των σχετικών πληροφοριών την υποχρέωση να διασφαλίζουν στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο που είναι υπήκοος τρίτης χώρας και στον νόμιμο εκπρόσωπό του το δικαίωμα να γνωρίζουν, σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον το ουσιώδες περιεχόμενο των εμπιστευτικών ή διαβαθμισμένων πληροφοριών και δεδομένων στα οποία στηρίζεται η εκδοθείσα βάσει του ανωτέρω λόγου απόφαση, καθώς

¹¹ Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, λαμβανομένου υπόψη του προβαλλόμενου λόγου που αφορά την προστασία της εθνικής ασφάλειας, αποκλείεται, στην πράξη, η χρήση άδειας πρόσβασης σε διαβαθμισμένες πληροφορίες. Κατά την επ' ακροατήριου σύζηση, η εκπρόσωπος του NW επισήμανε ότι ο τελευταίος είχε κινήσει χωριστή διαδικασία προκειμένου να λάβει και να χρησιμοποιήσει τις διαβαθμισμένες πληροφορίες που τον αφορούσαν και ότι η απορριπτική απόφαση που του αντέταξε η υπηρεσία προστασίας του Συντάγματος αποτελεί αντικείμενο ένδικης διαδικασίας.

¹² Στην αρχική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο, για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, παραπέμπει, αφενός, στον ορισμό του «επί μακρόν διαμένοντος», που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, και, αφετέρου, στη διαπίστωση ότι ο NW διαθέτει δελτίο μόνιμης διαμονής, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι δεν είναι κάτοχος προσωρινής ή κοινοτικής άδειας εγκατάστασης. Το αιτούν δικαστήριο στηρίζεται, συναφώς, στη σκέψη 24 της απόφασης της 20ής Ιανουαρίου 2022, Landeshauptmann von Wien (Απόλεια του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος) (C-432/20, EU:C:2022:39).

¹³ C-300/11 (στο εξής: απόφαση ZZ, EU:C:2013:363).

¹⁴ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35 και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34).

και το δικαίωμα να κάνουν χρήση των πληροφοριών ή δεδομένων αυτών στη σχετική με την [εν λόγω] απόφαση διαδικασία, σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή κρίνει ότι η γνωστοποίηση αυτή δεν επιτρέπεται για λόγους εθνικής ασφάλειας;

- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποια ακριβώς είναι η έννοια του “ουσιώδους περιεχομένου” των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα στους οποίους στηρίζεται μια τέτοια απόφαση, υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη;
- 3) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, την έννοια ότι το δικαστήριο κράτους μέλους που αποφαινεται επί της νομιμότητας, αφενός, της γνώμης των ειδικών οργάνων που στηρίζεται σε λόγο σχετικό με εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες και, αφετέρου, της επί της ουσίας αποφάσεως σε υποθέσεις που αφορούν αλλοδαπούς η οποία στηρίζεται στη γνώμη αυτή, πρέπει να είναι αρμόδιο να εξετάσει τη νομιμότητα του εμπιστευτικού χαρακτήρα (την αναγκαιότητα και αναλογικότητά του), και, εφόσον κρίνει ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας είναι αντίθετος προς τον νόμο, να διατάσσει με απόφασή του την πρόσβαση του ενδιαφερομένου και του νόμιμου εκπροσώπου του στο σύνολο των πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η γνώμη και η απόφαση των διοικητικών αρχών, καθώς και να τους παρέχει τη δυνατότητα χρήσεως αυτών, ειδάλλως, εφόσον κρίνει ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας είναι σύνομος, να επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να λάβει γνώση και να κάνει χρήση τουλάχιστον του ουσιώδους περιεχομένου των εμπιστευτικών πληροφοριών στη σχετική με υπόθεση αλλοδαπών διαδικασία που τον αφορά;
- 4) Έχουν τα άρθρα 9, παράγραφος 3, και 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 24, 51, παράγραφος 1, και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, την έννοια ότι αντιτίθενται σε νομοθεσία κράτους μέλους σύμφωνα με την οποία η απόφαση επί υποθέσεως αλλοδαπού η οποία διατάσσει την ανάκληση προηγούμενως εκδοθείσας άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος εκδίδεται βάσει μη αιτιολογημένης κρίσεως η οποία
 - α) βασίζεται αποκλειστικά στη δεσμευτική και υποχρεωτική, ομοίως μη αιτιολογημένη, γνώμη των ειδικών οργάνων στην οποία παραπέμπει αυτομάτως και η οποία διαπιστώνει την ύπαρξη κινδύνου ή προσβολής για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, και
 - β) ως εκ τούτου, εκδίδεται, χωρίς να εξεταστεί σε βάθος η ύπαρξη των λόγων εθνικής ασφάλειας, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξεως στη συγκεκριμένη περίπτωση και χωρίς να ληφθούν υπόψη οι ατομικές περιστάσεις και οι επιταγές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας;»

29. Στις 8 Αυγούστου 2022 το Δικαστήριο έλαβε από το αιτούν δικαστήριο συμπλήρωμα της αίτησης προδικαστικής αποφάσεως.

30. Το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε ότι, στην ως άνω αίτηση, είχε στηριχθεί στην παραδοχή ότι ο NW εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/109. Εντούτοις, αν το Δικαστήριο κρίνει ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, θα πρέπει να κριθεί αν ο NW πρέπει να έχει παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, στο μέτρο που μεταξύ του NW και του ανήλικου τέκνου του υφίσταται σχέση εξάρτησης.

31. Υπό το πρίσμα αυτό, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η γενική διεύθυνση παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης για τον λόγο και μόνον ότι δεν εξέτασε αν ο προσφεύγων ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 ΣΛΕΕ.

32. Ως εκ τούτου, το Szegedi Törvényszék (γενικό δικαστήριο Szeged) προσέθεσε στα ήδη υποβληθέντα στο Δικαστήριο ερωτήματα το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο διαιρείται σε τρία σκέλη:

«Έχει το άρθρο 20 [ΣΛΕΕ], σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 24 του [Χάρτη], την έννοια ότι απαγορεύει την πρακτική κράτους μέλους να εκδίδει απόφαση με την οποία διατάσσεται η ανάκληση αδειάς διαμονής που είχε προηγουμένως χορηγηθεί σε υπήκοο τρίτης χώρας του οποίου το ανήλικο τέκνο και η σύζυγος είναι υπήκοοι κράτους μέλους της Ένωσης και διαμένουν στο κράτος αυτό, χωρίς προηγουμένως να εξετάζει αν το εν λόγω μέλος της οικογένειας, υπήκοος τρίτης χώρας, μπορεί να θεμελιώσει παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ;

Έχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 24, 51, παράγραφος 1, και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, την έννοια ότι, στο μέτρο που υφίσταται παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, το δίκαιο της Ένωσης έχει ως αποτέλεσμα οι εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές να πρέπει να εφαρμόζουν το δίκαιο αυτό και κατά τη λήψη αποφάσεως σε υπόθεση που αφορά αλλοδαπό με την οποία διατάσσεται η ανάκληση του δελτίου μόνιμης διαμονής καθώς και κατά την εφαρμογή των εξαιρέσεων για λόγους εθνικής ασφαλείας, δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας στις οποίες στηρίζεται η απόφαση αυτή, όπως επίσης και κατά την εξέταση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας που δικαιολογούν τον περιορισμό του δικαιώματος διαμονής όταν διαπιστώνεται η συνδρομή των λόγων αυτών;

Σε περίπτωση που ο προσφεύγων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να απαντήσει, επίσης υπό το πρίσμα του άρθρου αυτού, στα προδικαστικά ερωτήματα 1 έως 4 της [...] αποφάσεως περί παραπομπής.»

33. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η Ουγγρική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

B. Η υπόθεση C-528/22

34. Ο PQ, Νιγηριανός υπήκοος, εισήλθε νομίμως στην Ουγγαρία τον Ιούνιο του 2005 ως επαγγελματίας ποδοσφαιριστής και έκτοτε διαμένει νομίμως στο εν λόγω κράτος μέλος. Από το 2011 συζεί σε ελεύθερη ένωση με τη σύντροφό του η οποία έχει ουγγρική ιθαγένεια. Στο πλαίσιο της ένωσης αυτής γεννήθηκαν, το 2012 και το 2021, δύο τέκνα ουγγρικής ιθαγένειας.

35. Η πλέον πρόσφατη αίτηση που υπέβαλε ο PQ για δελτίο μόνιμης διαμονής λαμβανομένης υπόψη της ιδιότητας του πρώτου τέκνου του, ανάγεται στις 23 Ιανουαρίου 2014. Οι ουγγρικές αρχές του χορήγησαν το εν λόγω δελτίο, με ισχύ έως τις 15 Σεπτεμβρίου 2020.

36. Ο PQ ασκεί, από κοινού με τη σύντροφό του, τη γονική μέριμνα των τέκνων τους. Συζεί μόνιμα μαζί τους και ασκεί ως επί το πλείστον την πραγματική επιμέλειά τους. Τα τέκνα του έχουν στενό συναισθηματικό δεσμό και σχέση εξάρτησης με τον PQ, ο οποίος τα φροντίζει διαρκώς από τη γέννησή τους.

37. Το 2012, ο PQ έπεσε θύμα επίθεσης που του προκάλεσε σοβαρή και μόνιμη αναπηρία.

38. Με απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2020, η πρωτοβάθμια υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας απέρριψε την αίτηση για χορήγηση εθνικής άδειας εγκατάστασης την οποία είχε υποβάλει ο PQ στις 6 Αυγούστου 2020.

39. Με μη αιτιολογημένη γνώμη της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, η υπηρεσία προστασίας του Συντάγματος αποφάνθηκε ότι η διαμονή του PQ στην Ουγγαρία έθιγε τα συμφέροντα του εν λόγω κράτους μέλους στον τομέα της εθνικής ασφάλειας. Το ειδικό αυτό όργανο χαρακτήρισε ως «διαβαθμισμένες πληροφορίες», κατ' εφαρμογήν του νόμου CLV του 2009, περί προστασίας των διαβαθμισμένων πληροφοριών, τα δεδομένα βάσει των οποίων εξέδωσε την εν λόγω γνώμη, οπότε ούτε ο PQ ούτε η υπηρεσία αλλοδαπών της αστυνομίας μπορούσαν να λάβουν γνώση αυτών.

40. Η απόφαση της πρωτοβάθμιας υπηρεσίας αλλοδαπών της αστυνομίας της 27ης Οκτωβρίου 2020 επικυρώθηκε, στις 25 Μαρτίου 2021, από τη γενική διεύθυνση, με την αιτιολογία ότι ο Υπουργός Εσωτερικών είχε διαπιστώσει, με τη γνώμη που εξέδωσε στις 12 Φεβρουαρίου 2021 ως ειδικό δευτεροβάθμιο όργανο, ότι η διαμονή του PQ έθιγε τα συμφέροντα της Ουγγαρίας στον τομέα της εθνικής ασφάλειας. Με την απόφασή της, η γενική διεύθυνση υπογράμμισε ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 87/B, παράγραφος 4, του νόμου II, δεν μπορεί να αποκλίνει από τη γνώμη του Υπουργού Εσωτερικών και ότι, ως εκ τούτου, ήταν υποχρεωμένη να απορρίψει την αίτηση του PQ για χορήγηση εθνικής άδειας εγκατάστασης, χωρίς να λάβει υπόψη την προσωπική του κατάσταση.

41. Ο PQ άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης της γενικής διεύθυνσης της 25ης Μαρτίου 2021 ενώπιον του Szegedi Törvényszék (γενικού δικαστηρίου Szeged), με αίτημα την ακύρωση της απόφασης αυτής, καθώς και της απόφασης της πρωτοβάθμιας υπηρεσίας αλλοδαπών της αστυνομίας.

42. Προσάπτει στις ως άνω αρχές ότι δεν εξέτασαν την προσωπική κατάστασή του και ότι αποφάνθηκαν κατά παραβίαση, μεταξύ άλλων, της αρχής της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, ούτε ο ίδιος ούτε οι εν λόγω αρχές έλαβαν γνώση της λεπτομερούς αιτιολογίας των ειδικών οργάνων. Ο PQ υποστηρίζει επίσης ότι μεταξύ αυτού και των ανήλικων τέκνων του υφίσταται σχέση εξάρτησης, οπότε θα πρέπει να μπορεί να απολαύει παράγωγου δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ.

43. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η απόφαση περί μη χορήγησης εθνικής άδειας εγκατάστασης στηρίζεται αποκλειστικά σε δεσμευτικές και μη αιτιολογημένες γνώμες, που βασίζονται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες στις οποίες δεν είχαν πρόσβαση ούτε ο PQ ούτε οι αρχές που αποφαινόμενες σχετικά με τη διαμονή. Ούτε η απόφαση αυτή περιέχει αιτιολογία. Επιπλέον, οι εν λόγω αρχές δεν προέβησαν σε ενδελεχή εξέταση του ζητήματος αν η κατάσταση του PQ ενέπιπτε στο δίκαιο της Ένωσης, καθόσον ο τελευταίος είχε παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ.

44. Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι από τη νομολογία του Κύρια (Ανωτάτου Δικαστηρίου) προκύπτει ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα δικονομικά δικαιώματα του ενδιαφερομένου διασφαλίζονται από τη δυνατότητα που παρέχεται στο αρμόδιο δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει τη νομιμότητα της απόφασης περί διαμονής, να λάβει γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η γνώμη των ειδικών οργάνων.

45. Κατ' εφαρμογήν της ουγγρικής νομοθεσίας, ούτε ο ενδιαφερόμενος ούτε ο εκπρόσωπός του έχουν συγκεκριμένη δυνατότητα να διατυπώσουν την άποψή τους επί της μη αιτιολογημένης γνώμης των εν λόγω οργάνων. Μολονότι έχουν, βεβαίως, το δικαίωμα να υποβάλουν χωριστή

αίτηση πρόσβασης στις διαβαθμισμένες πληροφορίες που αφορούν το πρόσωπο αυτό, δεν θα μπορούσαν, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιήσουν, στο πλαίσιο διοικητικών ή ένδικων διαδικασιών, τις εμπιστευτικές πληροφορίες στις οποίες θα τους δινόταν πρόσβαση. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής κατά απόφασης σχετικής με τη διαμονή δεν έχει καμία εξουσία συναφώς.

46. Εξάλλου, εν προκειμένω, το Fővárosi Törvényszék (δικαστήριο περιφέρειας Βουδαπέστης, Ουγγαρία) απέρριψε, στις 7 Μαρτίου 2022, τις προσφυγές που είχε ασκήσει ο PQ κατά της άρνησης των ειδικών οργάνων να του παράσχουν τη δυνατότητα να λάβει γνώση των διαβαθμισμένων πληροφοριών που τον αφορούν και να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες αυτές στο πλαίσιο διοικητικών και ένδικων διαδικασιών.

47. Κατά το αιτούν δικαστήριο, ο PQ εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 ΣΛΕΕ και, ως εκ τούτου, πρέπει να απολαύει διαδικαστικών εγγυήσεων παρόμοιων με εκείνες που έχει επισημάνει το Δικαστήριο, ιδίως στην απόφαση ZZ στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/38.

48. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Szegedi Törvényszék (γενικό δικαστήριο Szeged) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) α) Έχει το άρθρο 20 (ΣΛΕΕ), σε συνδυασμό με τα άρθρα 7 και 24 του [Χάρτη], την έννοια ότι απαγορεύει την πρακτική κράτους μέλους να εκδίδει απόφαση με την οποία διατάσσεται η ανάκληση αδειάς διαμονής που είχε προηγουμένως χορηγηθεί σε υπήκοο τρίτης χώρας –ή απορρίπτεται η αίτησή του για παράταση του δικαιώματος διαμονής (εν προκειμένω, η αίτησή του για χορήγηση εθνικής αδειάς εγκατάστασης)– του οποίου το ανήλικο τέκνο και η γυναίκα με την οποία συζεί μόνιμα σε ελεύθερη ένωση είναι υπήκοοι κράτους μέλους της Ένωσης και διαμένουν στο κράτος αυτό, χωρίς να εξετάζει προηγουμένως αν το εν λόγω μέλος της οικογένειας, υπήκοος τρίτης χώρας, μπορεί να θεμελιώσει παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ;

β) Έχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 24, 51, παράγραφος 1, και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, την έννοια ότι, στο μέτρο που υφίσταται παράγωγο δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, το δίκαιο της Ένωσης έχει ως αποτέλεσμα οι εθνικές διοικητικές και δικαστικές αρχές να πρέπει επίσης να εφαρμόζουν το δίκαιο αυτό κατά τη λήψη απόφασης σε υπόθεση που αφορά αλλοδαπό σχετικά με αίτηση για παράταση του δικαιώματος διαμονής (εν προκειμένω, σχετικά με αίτηση για χορήγηση εθνικής αδειάς εγκατάστασης), καθώς και κατά την εφαρμογή των εξαιρέσεων για λόγους εθνικής ασφαλείας, δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας στις οποίες στηρίζεται η απόφαση αυτή, όπως επίσης και κατά την εξέταση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας που δικαιολογούν τον περιορισμό του δικαιώματος διαμονής, όταν διαπιστώνεται η συνδρομή των λόγων αυτών;

2) Έχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη –καθώς και, εν προκειμένω, με τα άρθρα 7 και 24 του Χάρτη– την έννοια ότι επιβάλλει στην αρχή κράτους μέλους που έχει εκδώσει απόφαση περί ανακλήσεως προηγουμένως χορηγηθείσας αδειάς διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στηριζόμενη σε λόγους εθνικής ασφαλείας ή/και δημοσίας τάξεως ή δημοσίας ασφαλείας, ή η οποία αποφαίνεται επί αιτήσεως για παράταση του δικαιώματος διαμονής, καθώς και στα ειδικά όργανα που έχουν αποφανθεί επί του εμπιστευτικού χαρακτήρα των σχετικών πληροφοριών την υποχρέωση να διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση στον ενδιαφερόμενο που είναι υπήκοος τρίτης χώρας και στον νόμιμο εκπρόσωπό του το

δικαίωμα να γνωρίζουν τουλάχιστον το ουσιώδες περιεχόμενο των εμπιστευτικών ή διαβαθμισμένων πληροφοριών και δεδομένων στα οποία στηρίζεται η εκδοθείσα βάσει του ανωτέρω λόγου απόφαση, καθώς και το δικαίωμα να κάνουν χρήση των πληροφοριών ή δεδομένων αυτών στη σχετική με την απόφαση διαδικασία, στην περίπτωση που η αρμόδια αρχή κρίνει ότι η γνωστοποίηση αυτή δεν επιτρέπεται για λόγους εθνικής ασφαλείας;

- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποια ακριβώς είναι η έννοια του “ουσιώδους περιεχομένου” των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα στους οποίους στηρίζεται μια τέτοια απόφαση, υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη;
- 4) Έχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, την έννοια ότι το δικαστήριο κράτους μέλους που αποφαινεται επί της νομιμότητας, αφενός, της γνώμης της ειδικής αρχής που στηρίζεται σε λόγο σχετικό με εμπιστευτικές ή διαβαθμισμένες πληροφορίες και, αφετέρου, της επί της ουσίας απόφασης σε υποθέσεις που αφορούν αλλοδαπούς, η οποία στηρίζεται στη γνώμη αυτή, πρέπει να είναι αρμόδιο να εξετάσει τη νομιμότητα του εμπιστευτικού χαρακτήρα (την αναγκαιότητα και αναλογικότητά του), και, εφόσον κρίνει ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας είναι αντίθετος προς τον νόμο, να διατάσσει με απόφασή του την πρόσβαση του ενδιαφερομένου και του εκπροσώπου του στο σύνολο των πληροφοριών στις οποίες στηρίζεται η γνώμη και η απόφαση των διοικητικών αρχών, καθώς και να τους παρέχει τη δυνατότητα χρήσης αυτών, ειδάλλως, εφόσον κρίνει ότι ο εμπιστευτικός χαρακτήρας είναι σύννομος, να επιτρέπει στον ενδιαφερόμενο να λάβει γνώση και να κάνει χρήση τουλάχιστον του ουσιώδους περιεχομένου των εμπιστευτικών πληροφοριών στη σχετική με υπόθεση αλλοδαπών διαδικασία που τον αφορά;
- 5) Έχει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 24, 51, παράγραφος 1, και 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, την έννοια ότι αντιτίθεται σε νομοθεσία κράτους μέλους, σύμφωνα με την οποία η απόφαση επί υποθέσεως που αφορά αλλοδαπό, η οποία διατάσσει την ανάκληση προηγουμένως χορηγηθείσας αδείας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος ή αποφαινεται σχετικά με αίτηση για παράταση του δικαιώματος διαμονής, εκδίδεται βάσει μη αιτιολογημένης κρίσεως η οποία
 - α) βασίζεται αποκλειστικά στη δεσμευτική, υποχρεωτική και μη αιτιολογημένη γνώμη των ειδικών οργάνων, στην οποία παραπέμπει αυτομάτως και η οποία διαπιστώνει την ύπαρξη κινδύνου ή προσβολής για την εθνική ασφάλεια, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, και
 - β) ως εκ τούτου, εκδίδεται, χωρίς να εξεταστεί σε βάθος η συνδρομή στη συγκεκριμένη περίπτωση των λόγων εθνικής ασφαλείας, δημοσίας ασφαλείας ή δημοσίας τάξεως και χωρίς να ληφθούν υπόψη οι ατομικές συνθήκες και οι επιταγές της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας;»

49. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν ο PQ, η Ουγγρική και η Γαλλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή.

50. Κατά την κοινή επ’ ακροατηρίου συζήτηση των δύο υποθέσεων, η οποία διεξήχθη στις 5 Ιουλίου 2023, ο PQ, η Ουγγρική και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις που έθεσε το Δικαστήριο προς προφορική απάντηση.

IV. Ανάλυση

A. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί του ερμηνευτικού κανόνα του δικαίου της Ένωσης

51. Οι δύο υπό εξέταση υποθέσεις εγείρουν, κατ' ουσίαν, τα ίδια ζητήματα, η μία στο πλαίσιο της οδηγίας 2003/109 (υπόθεση C-420/22) και η άλλη σε σχέση με το άρθρο 20 ΣΛΕΕ (υπόθεση C-528/22).

52. Στην υπόθεση C-420/22, η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι χορηγήθηκε στον NW τίτλος μόνιμης διαμονής βάσει της ουγγρικής νομοθεσίας. Ωστόσο, πρόκειται για τίτλο διαμονής που θεσπίστηκε ανεξαρτήτως του δικαίου της Ένωσης και βάσει προϋποθέσεων ευνοϊκότερων από εκείνες που προβλέπει το δίκαιο αυτό. Επομένως, ο εν λόγω τίτλος διαμονής δεν συγγέεται με το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος που προβλέπει η οδηγία 2003/109. Το καθεστώς αυτό αντιστοιχεί, κατά το ουγγρικό δίκαιο, σε άλλο είδος τίτλου διαμονής, ήτοι στην κοινοτική άδεια εγκατάστασης. Επομένως, ο NW ούτε στερήθηκε τίτλο διαμονής εμπιπτοντα στην ως άνω οδηγία ούτε ζήτησε τη χορήγηση τέτοιας τίτλου διαμονής. Κατά συνέπεια, η ερμηνεία της εν λόγω οδηγίας δεν είναι αναγκαία εν προκειμένω.

53. Βεβαίως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει τα πραγματικά περιστατικά στο πλαίσιο προδικαστικής διαδικασίας και το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε, με την αρχική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ότι ο NW είχε το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος κατά την έννοια της οδηγίας 2003/109. Εντούτοις, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι το αιτούν δικαστήριο, συμπληρώνοντας την αίτησή του περί παραπομπής, φάνηκε να εκφράζει ορισμένες αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας αυτής στην υπόθεση C-420/22. Επομένως, κάλεσε το Δικαστήριο να αποφανθεί βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, σε περίπτωση που καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω οδηγία δεν ασκεί επιρροή στην επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

54. Οι αμφιβολίες αυτές φαίνεται να επιρρωννύονται από την επιχειρηματολογία της Ουγγρικής Κυβέρνησης, κατά την οποία στο ουγγρικό δίκαιο υπάρχει διαφορά μεταξύ της κοινοτικής άδειας εγκατάστασης, η οποία μεταφέρει στο εσωτερικό δίκαιο το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος που απορρέει από την οδηγία 2003/109, και του δελτίου μόνιμης διαμονής που διαθέτει ο NW, το οποίο απορρέει αποκλειστικά από το εθνικό δίκαιο και του οποίου η χορήγηση εξαρτάται από προϋποθέσεις λιγότερο αυστηρές από εκείνες που επιβάλλει το δίκαιο της Ένωσης.

55. Το Δικαστήριο απηύθυνε στο αιτούν δικαστήριο αίτημα παροχής διευκρινίσεων ζητώντας του να εκθέσει λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους εκτιμά ότι η οδηγία 2003/109 έχει εφαρμογή στην επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο κλήθηκε να διευκρινίσει ποιος τίτλος διαμονής μεταφέρει στο ουγγρικό δίκαιο το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος που προβλέπει η οδηγία αυτή και αν ο NW ήταν κάτοχος αυτού του τίτλου διαμονής ή είχε ζητήσει τη χορήγησή του.

56. Με την απάντησή του, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι στον NW χορηγήθηκε, κατόπιν αιτήσεώς του, δελτίο μόνιμης διαμονής με ισχύ έως τις 31 Οκτωβρίου 2022, κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2004/38¹⁵, καθώς και των άρθρων 24 και 25 του νόμου I, που ίσχυε κατά τον χρόνο εκείνο, ο οποίος μετέφερε την οδηγία αυτή στο εσωτερικό δίκαιο. Στη συνέχεια, ο Ούγγρος νομοθέτης έκρινε ότι η εν λόγω οδηγία δεν έπρεπε πλέον να εφαρμόζεται, από

¹⁵ Όπως διευκρίνισε η Ουγγρική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο Ούγγρος νομοθέτης επέλεξε να εφαρμόσει ευνοϊκότερες διατάξεις για το δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών που είναι μέλη της οικογένειας Ούγγρων υπηκόων.

1ης Ιανουαρίου 2019, σε υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος επανενώνεται στην Ουγγαρία με μέλος της οικογένειάς του ουγγρικής ιθαγένειας. Επομένως, ο υπήκοος αυτός εμπίπτει, από την ως άνω ημερομηνία, στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/109.

57. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει επίσης ότι ο Ούγγρος νομοθέτης μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 2003/109 θεσπίζοντας την κοινοτική άδεια εγκατάστασης και την προσωρινή άδεια εγκατάστασης¹⁶. Διευκρινίζει, συναφώς, ότι ο NW δεν ζήτησε τη χορήγηση καμιάς από τις δύο αυτές άδειες. Ωστόσο, ο τελευταίος αυτός ισχυρισμός αντικρούστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεδομένου ότι η εκπρόσωπος του NW δήλωσε ότι ο NW είχε ζητήσει μεταγενέστερα τη χορήγηση κοινοτικής άδειας εγκατάστασης και ότι η σχετική διαδικασία βρίσκεται σε εξέλιξη¹⁷.

58. Εν πάση περιπτώσει, από τα πληροφοριακά στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης στην υπόθεση C-420/22 αφορά την ανάκληση τίτλου διαμονής που διέπεται από το εθνικό δίκαιο και όχι τίτλου διαμονής χορηγηθέντος κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/109. Επομένως, κατά τη γνώμη μου, η επίλυση της διαφοράς αυτής δεν εξαρτάται από την ερμηνεία των διατάξεων της ως άνω οδηγίας. Επισημαίνω, συναφώς, ότι, αντιθέτως προς ό, τι φαίνεται να υπονοεί το αιτούν δικαστήριο στην αρχική του αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, δεν αρκεί η κατάσταση του NW να εμπίπτει στον ορισμό του «επί μακρόν διαμένοντος» του άρθρου 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας για να γίνει δεκτό ότι οι διατάξεις της έχουν εφαρμογή στην περίπτωση του.

59. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι το σύστημα το οποίο προβλέπει η οδηγία 2003/109 συνεπάγεται σαφώς ότι η υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος δυνάμει της οδηγίας αυτής υπόκειται σε ειδική διαδικασία και, επιπλέον, εξαρτάται από την πλήρωση των προϋποθέσεων του κεφαλαίου II της εν λόγω οδηγίας¹⁸. Αυτό προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, την υποβολή ειδικής αίτησης συνοδευόμενης από δικαιολογητικά.

60. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/109, τα κράτη μέλη παρέχουν το καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην επικράτειά τους νόμιμα και αδιάλειπτα κατά τα πέντε τελευταία έτη. Εντούτοις, η απόκτηση του καθεστώτος αυτού δεν γίνεται αυτόματα. Πράγματι, σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας οφείλει, προς τούτο, να υποβάλει αίτηση στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει, η δε αίτηση πρέπει να συνοδεύεται από τα επίσημα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν ότι πληροί τους απαιτούμενους στα άρθρα 4 και 5 της εν λόγω οδηγίας όρους. Ειδικότερα, πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας, να αποδείξει ότι διαθέτει σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου και των μελών της οικογένειάς του, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του οικείου κράτους μέλους¹⁹.

61. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι δεν αρκεί να πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που επιβάλλει η οδηγία 2003/109 για την υπαγωγή στο καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος κατ' εφαρμογήν της οδηγίας αυτής και ότι μπορεί να χορηγηθεί σε υπήκοο τρίτης χώρας άδεια

¹⁶ Βλ. άρθρα 34 και 38 του νόμου II.

¹⁷ Βλ. υποσημείωση 10 των παρουσών προτάσεων.

¹⁸ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2014, Tahir (C-469/13, EU:C:2014:2094, σκέψη 27 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2022, Landeshauptmann von Wien (Απώλεια του καθεστώτος επί μακρόν διαμένοντος) (C-432/20, EU:C:2022:39, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

διαμονής επί μακρόν διαμένοντος βάσει μόνο του εθνικού δικαίου, χωρίς να εμπίπτει στην εν λόγω οδηγία, δεδομένου ότι αυτή δεν αποσκοπεί στην πλήρη εναρμόνιση της επί μακρόν διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών.

62. Μολονότι ο NW φαίνεται να έχει προβεί στις αναγκαίες ενέργειες προκειμένου να λάβει άδεια διαμονής ως επί μακρόν διαμένων, βάσει της οδηγίας 2003/109, εντούτοις η διοικητική διαδικασία που διεξάγεται συναφώς βρίσκεται σε εξέλιξη και εξακολουθεί να μην έχει σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, που αφορά, όπως προανέφερα, την ανάκληση τίτλου διαμονής χορηγηθέντος κατ' εφαρμογήν του εθνικού δικαίου.

63. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, φρονώ ότι, στο πλαίσιο της υπόθεσης C-420/22, πρέπει να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο με τη συμπληρωματική αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, με τα οποία ζητείται από το Δικαστήριο, όπως και στην υπόθεση C-528/22, να ερμηνεύσει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ.

B. Επί της ανάγκης εξέτασης από την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή της ύπαρξης σχέσης εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και της οικογένειάς του

64. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο α', στην υπόθεση C-528/22, και το αντίστοιχο ερώτημα στην υπόθεση C-420/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι απαγορεύει σε αρχή κράτους μέλους να ανακαλέσει ή να αρνηθεί να χορηγήσει, για λόγους εθνικής ασφάλειας, άδεια διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας μέλος της οικογένειας πολιτών της Ένωσης, οι οποίοι έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ουδέποτε άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας, χωρίς να έχει προηγουμένως εξετάσει αν μεταξύ των προσώπων αυτών υφίσταται σχέση εξάρτησης η οποία θα μπορούσε να παράσχει στον εν λόγω υπήκοο τη δυνατότητα να κατοχυρώσει παράγωγο δικαίωμα διαμονής.

65. Η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ούτε ο NW ούτε ο PQ επικαλέστηκαν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, μολονότι ο αιτών άδεια διαμονής πρέπει να επικαλείται, τουλάχιστον κατ' ουσίαν, το βασιζόμενο στο άρθρο αυτό παράγωγο δικαίωμα διαμονής το οποίο επιθυμεί να ασκήσει. Επιπλέον, ο NW δεν επικαλέστηκε το εν λόγω άρθρο ούτε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου και, επομένως, το τελευταίο υπερέβη τα αιτήματα που του υποβλήθηκαν.

66. Όπως υπενθύμισε προσφάτως το Δικαστήριο στις σκέψεις 20 έως 26 της απόφασης της 22ας Ιουνίου 2023, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Ταϊλανδή μητέρα ανήλικου τέκνου ολλανδικής ιθαγένειας)²⁰, το άρθρο 20 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε εθνικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων που δεν αναγνωρίζουν το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα να στερείται ο εν λόγω πολίτης τη δυνατότητα να απολαύει πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που του παρέχει η ιδιότητά του αυτή.

67. Αντιθέτως, οι διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ που αφορούν την ιθαγένεια της Ένωσης δεν παρέχουν κανένα αυτοτελές δικαίωμα στους υπηκόους τρίτων χωρών. Πράγματι, τα δικαιώματα που ενδεχομένως αναγνωρίζονται στους υπηκόους αυτούς δεν αποτελούν ίδια δικαιώματα των εν λόγω υπηκόων, αλλά παράγωγα δικαιώματα εκπορευόμενα από τα δικαιώματα του πολίτη της

²⁰ C-459/20 (EU:C:2023:499).

Ένωσης. Ο σκοπός και η δικαιολόγηση αυτών των παράγωγων δικαιωμάτων στηρίζονται στη διαπίστωση ότι η άρνηση αναγνώρισής τους δύναται να θίξει, μεταξύ άλλων, την ελευθερία κυκλοφορίας του πολίτη της Ένωσης στο έδαφος της Ένωσης.

68. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι υφίστανται όλως ειδικές περιπτώσεις στις οποίες, μολονότι δεν τυγχάνει εφαρμογής το παράγωγο δικαίωμα της Ένωσης σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των υπηκόων τρίτων χωρών και ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης δεν έχει κάνει χρήση της ελευθερίας κυκλοφορίας, εντούτοις επιβάλλεται η αναγνώριση δικαιώματος διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας του εν λόγω πολίτη, καθώς η πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης θα καταλυόταν αν, συνεπεία της μη αναγνώρισης ενός τέτοιου δικαιώματος, ο εν λόγω πολίτης αναγκαζόταν εκ των πραγμάτων να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης εν όλω θεωρούμενο, στερούμενος, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να απολαύει πράγματι, κατά το ουσιώδες μέρος τους, των δικαιωμάτων που του παρέχει η ιδιότητα αυτή.

69. Επομένως, κατά το Δικαστήριο, για να είναι ικανή μια τέτοια άρνηση να θίξει την πρακτική αποτελεσματικότητα της ιθαγένειας της Ένωσης, πρέπει μεταξύ του εν λόγω υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης που είναι μέλος της οικογένειάς του να υφίσταται σχέση εξάρτησης τέτοιας φύσης ώστε ο πολίτης της Ένωσης, ελλείψει αναγνώρισης δικαιώματος διαμονής του υπηκόου αυτού στο έδαφος της Ένωσης, να αναγκάζεται να τον συνοδεύσει και να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης στο σύνολό του.

70. Όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αναγνώριση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα την ένταση της σχέσης εξάρτησης μεταξύ του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας και του πολίτη της Ένωσης που είναι μέλος της οικογένειας του πρώτου και, κατά την εκτίμηση αυτή, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης²¹.

71. Εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι υφίσταται σχέση εξάρτησης μεταξύ καθενός από τους ενδιαφερόμενους υπηκόους τρίτων χωρών και των οικογενειών τους, ιδίως των τέκνων τους αντιστοίχως. Μολονότι η Ουγγρική Κυβέρνηση υποστήριξε το αντίθετο με τις γραπτές παρατηρήσεις της όσον αφορά τον PQ, στηριζόμενη σε περιγραφή των πραγματικών περιστατικών διαφορετική από εκείνη στην οποία προέβη το αιτούν δικαστήριο, υπογραμμίζεται ότι το Δικαστήριο πρέπει να αναπτύξει τη συλλογιστική του στο πλαίσιο διαδικασίας προδικαστικής παραπομπής βάσει των πραγματικών στοιχείων που παρέχει το αιτούν δικαστήριο²².

72. Εξάλλου, η Ουγγρική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η εφαρμογή του άρθρου 20 ΣΛΕΕ δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, καθόσον δεν έχουν ληφθεί μέτρα απομάκρυνσης εις βάρος των ενδιαφερόμενων υπηκόων τρίτων χωρών και, ως εκ τούτου, δεν είναι υποχρεωμένοι να εγκαταλείψουν το έδαφος της Ένωσης. Ωστόσο, η επιχειρηματολογία αυτή δεν είναι πειστική. Πράγματι, πέραν του ότι από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο φαίνεται να

²¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Φύση του δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ) (C-624/20, EU:C:2022:639, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²² Κατά πάγια νομολογία, εφόσον το αιτούν δικαστήριο έχει προσδιορίσει σαφώς το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται τα ερωτήματα που υποβάλλει, το Δικαστήριο δεν οφείλει να ελέγξει την ακρίβεια του πλαισίου αυτού: βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 8ης Ιουνίου 2023, Prestige and Limousine (C-50/21, EU:C:2023:448, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

προκύπτει ότι οι εν λόγω υπήκοοι τρίτων χωρών υπέχουν υποχρέωση να εγκαταλείψουν το ουγγρικό έδαφος, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι μπορεί να γίνει επίκληση του άρθρου 20 ΣΛΕΕ κατά απόφασης περί μη χορήγησης άδειας διαμονής²³.

73. Μία από τις δυσχέρειες που ανακύπτουν στις υπό κρίση υποθέσεις είναι ότι ο NW και ο PQ δεν ζήτησαν από τις ουγγρικές αρχές τη χορήγηση άδειας διαμονής βάσει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ. Επομένως, πρέπει να διερευνηθεί αν οι αρχές αυτές όφειλαν, παρά ταύτα, να εξετάσουν αν το άρθρο αυτό έπρεπε να εφαρμοστεί, λόγω του ότι είχαν ενημερωθεί για την ύπαρξη οικογενειακής σχέσης μεταξύ των συγκεκριμένων υπηκόων τρίτων χωρών και των μελών των οικογενειών τους ουγγρικής ιθαγένειας.

74. Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι διαδικαστικοί κανόνες σύμφωνα με τους οποίους υπήκοος τρίτης χώρας δύναται να επικαλεστεί την ύπαρξη παράγωγο δικαιώματος δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ δεν πρέπει να υπονομεύουν την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου αυτού²⁴.

75. Επομένως, μολονότι οι εθνικές αρχές δεν υποχρεούνται να εξετάζουν συστηματικά και με δική τους πρωτοβουλία την ύπαρξη σχέσης εξάρτησης, υπό την έννοια του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να προσκομίσει τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να κριθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου αυτού, εντούτοις η πρακτική αποτελεσματικότητα του εν λόγω άρθρου θα υπονομευόταν αν ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο πολίτης της Ένωσης που είναι μέλος της οικογένειάς του εμποδίζονταν να επικαλεστούν τα στοιχεία βάσει των οποίων μπορεί να κριθεί αν υφίσταται μεταξύ τους σχέση εξάρτησης κατά την έννοια του άρθρου 20 ΣΛΕΕ²⁵.

76. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει στην αρμόδια εθνική αρχή αίτηση αναγνώρισης δικαιώματος διαμονής για λόγους οικογενειακής επανένωσης με πολίτη της Ένωσης, υπήκοο του οικείου κράτους μέλους, η αρχή αυτή δεν μπορεί να απορρίψει άνευ ετέρου την αίτηση αυτή για τον λόγο και μόνον ότι ο ως άνω πολίτης της Ένωσης δεν διαθέτει επαρκείς πόρους. Αντιθέτως, η εν λόγω αρχή οφείλει να εκτιμήσει, βάσει των στοιχείων τα οποία θα πρέπει να μπορούν ελεύθερα να της προσκομίσουν ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας και ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης και πραγματοποιώντας, εφόσον είναι αναγκαίο, τις απαραίτητες έρευνες, κατά πόσον υφίσταται, μεταξύ των δύο αυτών προσώπων, σχέση εξάρτησης, με αποτέλεσμα να πρέπει κατ' αρχήν να αναγνωριστεί παράγωγο δικαίωμα διαμονής στον εν λόγω υπήκοο τρίτης χώρας, δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ²⁶.

77. Από τη νομολογία αυτή συνάγω ότι, μολονότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ δεν επιβάλλει στις εθνικές αρχές την υποχρέωση να εξετάζουν συστηματικά και με δική τους πρωτοβουλία την ύπαρξη σχέσης εξάρτησης, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, εντούτοις οφείλουν να προβαίνουν στην ως άνω εξέταση αφ' ης στιγμής τα στοιχεία που προσκομίζονται ενώπιόν τους είναι ικανά να τεκμηριώσουν την ύπαρξη μιας τέτοιας σχέσης.

²³ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 8ης Μαρτίου 2011, Ruiz Zambrano (C-34/09, EU:C:2011:124, σκέψη 44), της 13ης Σεπτεμβρίου 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, σκέψη 78), και της 10ης Μαΐου 2017, Chavez-Vilchez κ.λπ. (C-133/15, EU:C:2017:354, σκέψη 65).

²⁴ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁶ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Σύζυγος πολίτη της Ένωσης) (C-836/18, EU:C:2020:119, σκέψη 53 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

78. Φρονώ ότι η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνεται από την απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία)²⁷, με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να απαγορεύσει την είσοδο στο έδαφος της Ένωσης σε υπήκοο τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας του οποίου είναι πολίτης της Ένωσης, υπήκοος του κράτους μέλους αυτού, ο οποίος ουδέποτε άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, χωρίς να έχει εξακριβωθεί αν υφίσταται μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και του μέλους της οικογένειας σχέση εξάρτησης²⁸.

79. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει, κατά τη γνώμη μου, την έννοια ότι απαγορεύει σε αρχή κράτους μέλους να ανακαλέσει ή να αρνηθεί να χορηγήσει, για λόγους εθνικής ασφάλειας, άδεια διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας μέλος της οικογένειας πολιτών της Ένωσης, οι οποίοι έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ουδέποτε άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας, χωρίς να έχει προηγουμένως εξετάσει, βάσει των στοιχείων που ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας και ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης πρέπει να μπορούν να της προσκομίσουν ελεύθερα, πραγματοποιώντας, εφόσον είναι αναγκαίο, τις απαραίτητες έρευνες, κατά πόσον υφίσταται μεταξύ των προσώπων αυτών σχέση εξάρτησης η οποία θα ανάγκαζε, εκ των πραγμάτων, τον πολίτη της Ένωσης να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης, εν όλω θεωρούμενο, προκειμένου να συνοδεύσει το εν λόγω μέλος της οικογένειάς του.

80. Ωστόσο, διευκρινίζεται ότι, λόγω του επικουρικού χαρακτήρα του παράγωγου δικαιώματος διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, το δικαίωμα αυτό θα πρέπει, κατά περίπτωση, να χορηγείται μόνον ελλείψει δικαιώματος διαμονής κτηθέντος επί άλλης βάσης²⁹.

Γ. Επί των προϋποθέσεων υπό τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ

81. Η ουγκρική νομοθεσία χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία, ήτοι αποφασιστική παρέμβαση οργάνου ειδικού στον τομέα της εθνικής ασφάλειας, διακριτού από την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή, δεσμευτικό για την τελευταία χαρακτήρα της γνώμης που εκδίδει το εν λόγω όργανο, έλλειψη αιτιολογίας τόσο της γνώμης αυτής όσο και της απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής και μη συνεκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων ατομικών περιστάσεων.

82. Λαμβανομένων υπόψη των χαρακτηριστικών αυτών της ουγκρικής νομοθεσίας, με τα υποβληθέντα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα ζητείται από το Δικαστήριο να διευκρινίσει τις ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις τις οποίες οφείλουν να τηρούν τα κράτη μέλη προκειμένου να μπορούν να παρεκκλίνουν από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής που απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ.

1. Επί της ανάγκης εξέτασης από την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή των ατομικών περιστάσεων και της αρχής της αναλογικότητας

83. Με το πρώτο ερώτημα, στοιχείο β', και το πέμπτο ερώτημα στην υπόθεση C-528/22, καθώς και με τα αντίστοιχα ερωτήματα στην υπόθεση C-420/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε

²⁷ C-528/21 (EU:C:2023:341).

²⁸ Σκέψη 65 της εν λόγω απόφασης και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

²⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo (Διαμονή μέλους της οικογένειας – Ανεπαρκείς πόροι) (C-451/19 και C-532/19, EU:C:2022:354, σκέψεις 47 και 73).

εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής πρέπει να λαμβάνεται βάσει δεσμευτικής μη αιτιολογημένης γνώμης εκδοθείσας από όργανο επιφορτισμένο με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, χωρίς ενδελεχή εξέταση του συνόλου των ατομικών περιστάσεων και της αναλογικότητας της εν λόγω απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος.

84. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι τα κράτη μέλη μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να παρεκκλίνουν από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής, το οποίο απορρέει από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, για το μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης που δεν έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση της δημόσιας τάξης ή η διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας. Τούτο μπορεί να συμβαίνει όταν ο εν λόγω υπήκοος τρίτης χώρας συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια ή εθνική ασφάλεια³⁰.

85. Εντούτοις, κατά το Δικαστήριο, η εφαρμογή μιας τέτοιας παρέκκλισης δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στο ποινικό μητρώο του υπηκόου τρίτης χώρας. Μπορεί, αν συντρέχει λόγος, να συναχθεί μόνο μετά από συγκεκριμένη εκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ο σεβασμός των οποίων διασφαλίζεται από το Δικαστήριο, και, μεταξύ άλλων, του υπέρτερου συμφέροντος του ανήλικου τέκνου, πολίτη της Ένωσης. Ειδικότερα, η αρμόδια εθνική αρχή μπορεί να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τη σοβαρότητα των διαπραχθέντων αδικημάτων και τον βαθμό αυστηρότητας των εν λόγω καταδικαστικών αποφάσεων καθώς και το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας δημοσίευσής τους και της ημερομηνίας κατά την οποία η αρχή αυτή αποφαινεται. Όταν η σχέση εξάρτησης μεταξύ του υπηκόου τρίτης χώρας και ενός ανηλικού πολίτη της Ένωσης απορρέει από το γεγονός ότι ο πρώτος είναι ο γονέας του δεύτερου, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη η ηλικία, η κατάσταση της υγείας καθώς και η οικογενειακή και οικονομική κατάσταση του ανήλικου πολίτη της Ένωσης³¹.

86. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν αποδεδειγμένα υφίσταται μεταξύ του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας και του μέλους της οικογένειάς του, πολίτη της Ένωσης, σχέση εξάρτησης, το οικείο κράτος μέλος μπορεί να απαγορεύσει στον υπήκοο τρίτης χώρας να εισέλθει και να διαμείνει στο έδαφος της Ένωσης για λόγους δημόσιας τάξης ή εθνικής ασφάλειας μόνον αφού λάβει υπόψη το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων και ιδίως, κατά περίπτωση, το υπέρτερο συμφέρον του ανήλικου τέκνου του, πολίτη της Ένωσης³².

87. Επομένως, οι αρμόδιες επί θεμάτων διαμονής ουγγρικές αρχές όφειλαν να λάβουν υπόψη το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων. Ωστόσο, στο μέτρο που οι αρχές αυτές δεσμεύονται, δυνάμει της ουγγρικής νομοθεσίας, από τη μη αιτιολογημένη γνώμη που εκδίδει όργανο επιφορτισμένο με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, δεν μπορούν να σταθμίσουν τον προβαλλόμενο λόγο εθνικής ασφάλειας, όσον αφορά τον οποίο κανένα από τα πραγματικά στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται δεν γνωστοποιήθηκε στις εν λόγω αρχές, με την προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του αιτούντος δικαίωμα διαμονής.

³⁰ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 67 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 68 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³² Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 69).

88. Ως εκ τούτου, η ουγγρική νομοθεσία έχει ως αποτέλεσμα να στερεί από τις αρμόδιες επί θεμάτων διαμονής ουγγρικές αρχές την εξουσία τους να εκτιμούν αν οι λόγοι για τους οποίους λαμβάνεται μια απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής παρέχουν τη δυνατότητα παρέκκλισης από το παράγωγο δικαίωμα διαμονής του οποίου απολαύει υπήκοος τρίτης χώρας, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης ο οποίος δεν έχει ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, πράγμα που είναι θεμελιωδώς αντίθετο προς τη νομολογία του Δικαστηρίου³³.

89. Εξάλλου, λαμβανομένου υπόψη του συνήθους περιεχομένου της υποχρέωσης αιτιολόγησης, σε συνδυασμό ιδίως με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, η αιτιολογία απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής η οποία απλώς παραπέμπει σε μη αιτιολογημένη γνώμη εκδοθείσα από όργανο επιφορτισμένο με ειδικά καθήκοντα στον τομέα της εθνικής ασφάλειας δεν πληροί τις απαιτήσεις που έχει επισημάνει το Δικαστήριο με τη νομολογία του³⁴.

90. Αναφέρομαι, ειδικότερα, στο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο, στον τομέα της διεθνούς προστασίας, στην απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.*, ήτοι ότι η αποφαινόμενη αρχή δεν μπορεί εγκύρως να περιοριστεί στην εφαρμογή απόφασης εκδοθείσας από άλλη αρχή, η οποία τη δεσμεύει βάσει της εθνικής νομοθεσίας, και να λάβει, επί της βάσεως αυτής και μόνον, την απόφαση περί αποκλεισμού από την επικουρική προστασία ή περί ανάκλησης προηγουμένως χορηγηθείσας διεθνούς προστασίας³⁵. Επομένως, το Δικαστήριο έκρινε ότι, αντιθέτως, η αποφαινόμενη αρχή πρέπει να έχει στη διάθεσή της το σύνολο των σχετικών πληροφοριών και να προβαίνει, βάσει των πληροφοριών αυτών, στη δική της αξιολόγηση των γεγονότων και των περιστάσεων, προκειμένου να προσδιορίσει το περιεχόμενο της απόφασής της και να την αιτιολογήσει πλήρως³⁶.

91. Οι ίδιοι κανόνες πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να εφαρμόζονται και όσον αφορά την αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή.

92. Βεβαίως, το περιεχόμενο των απαιτήσεων αυτών μπορεί να περιοριστεί όταν πρόκειται για διαβαθμισμένες πληροφορίες, βάσει στάθμισης μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος χρηστής διοίκησης καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής και, αφετέρου, της διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας.

93. Τούτου δοθέντος, ακόμη και αν μέρος των πληροφοριών που χρησιμοποίησε η αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή για τη διενέργεια της εκτίμησής της έχει τεθεί στη διάθεσή της από όργανα που είναι επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, με δική τους πρωτοβουλία ή κατόπιν αιτήματος της αρχής αυτής, και μπορούν να υπαχθούν σε καθεστώς εμπιστευτικότητας³⁷, γεγονός παραμένει ότι η εν λόγω αρχή πρέπει να μπορεί να εκτιμήσει ελεύθερα το περιεχόμενο των πληροφοριών αυτών και τη λυσιτέλειά τους για την εκδοθησόμενη απόφαση³⁸. Επομένως, η αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή δεν μπορεί να

³³ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, *M.D.* (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 70).

³⁴ Βλ., όσον αφορά τη διεθνή προστασία, απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.* (σκέψεις 75 έως 79).

³⁵ Βλ. απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.* (σκέψη 79).

³⁶ Βλ. απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.* (σκέψη 80).

³⁷ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.* (σκέψη 82).

³⁸ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ.* (σκέψη 83).

υποχρεωθεί να στηριχθεί σε μη αιτιολογημένη γνώμη εκδοθείσα από όργανα που είναι επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, βάσει εκτίμησης της οποίας η πραγματική βάση δεν της έχει γνωστοποιηθεί³⁹.

94. Κατά συνέπεια, το άρθρο 20 ΣΛΕΕ πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής πρέπει να λαμβάνεται βάσει δεσμευτικής μη αιτιολογημένης γνώμης εκδοθείσας από όργανο επιφορτισμένο με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, σύμφωνα με την οποία ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, χωρίς ενδελεχή εξέταση του συνόλου των ατομικών περιστάσεων και της αναλογικότητας της εν λόγω απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος.

95. Προσθέτω ότι, αν μια απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής συνιστά επίσης, ταυτοχρόνως, απόφαση επιστροφής, κατά την έννοια της οδηγίας 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών⁴⁰, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, θα πρέπει να τηρείται το άρθρο 5 της οδηγίας αυτής, το οποίο επιβάλλει, μεταξύ άλλων, στα κράτη μέλη να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα βέλτιστα συμφέροντα του παιδιού, την οικογενειακή ζωή και την κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας⁴¹.

2. Επί της πρόσβασης του ενδιαφερομένου στις πληροφορίες στις οποίες στηρίχθηκε η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής και επί της χρήσης τους στο πλαίσιο της σχετικής με τη διαμονή διαδικασίας

96. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στην υπόθεση C-528/22 και το αντίστοιχο ερώτημα στην υπόθεση C-420/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής στηρίζεται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες η γνωστοποίηση των οποίων θα έθετε σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια του οικείου κράτους μέλους, ο ενδιαφερόμενος ή ο σύμβουλος του δύνανται να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές μόνον αφότου λάβουν σχετική άδεια, δεν τους γνωστοποιείται το ουσιώδες περιεχόμενο των λόγων επί των οποίων στηρίζεται η αντίστοιχη απόφαση και δεν δύνανται, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιήσουν, στο πλαίσιο διοικητικής ή ένδικης διαδικασίας σχετικά με τη διαμονή, τις πληροφορίες στις οποίες μπόρεσαν να αποκτήσουν πρόσβαση.

97. Επομένως, σε καθεμία από τις υπό κρίση υποθέσεις, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο διευκρινίσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις που υπέχουν, σε περίπτωση έκδοσης απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης, για λόγους εθνικής ασφάλειας, δικαιώματος διαμονής δυνάμενου να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 20 ΣΛΕΕ, η αρμόδια επί θεμάτων διαμονής αρχή και τα όργανα που είναι επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα σχετικά με την εθνική ασφάλεια, όσον αφορά την πρόσβαση του ενδιαφερομένου και/ή του εκπροσώπου του

³⁹ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 83).

⁴⁰ ΕΕ 2008, L 348, σ. 98.

⁴¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Απριλίου 2023, M.D. (Απαγόρευση εισόδου στην Ουγγαρία) (C-528/21, EU:C:2023:341, σκέψη 89 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

στις διαβαθμισμένες πληροφορίες βάσει των οποίων εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, καθώς και τη χρήση των πληροφοριών αυτών στο πλαίσιο της σχετικής με τη διαμονή διοικητικής ή ένδικης διαδικασίας.

98. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, ελλείψει εφαρμοστέων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου σε περίπτωση που το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελό του περιορίζεται κατ' εφαρμογήν εθνικής ρύθμισης, οι ειδικότερες λεπτομέρειες των θεσπιζόμενων προς τον σκοπό αυτό διαδικασιών εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους, βάσει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσης (αρχή της ισοδυναμίας) και ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας)⁴².

99. Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, υποχρεούνται να διασφαλίζουν την τήρηση τόσο των απαιτήσεων που απορρέουν από το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, το οποίο αποτελεί γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης που αποτυπώνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη⁴³, όσο και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη, τα οποία επιβάλλουν, κατά τη διοικητική διαδικασία αλλά και κατά μια ενδεχόμενη ένδικη διαδικασία αντιστοίχως, τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου⁴⁴.

100. Συναφώς, όσον αφορά, πρώτον, τη διοικητική διαδικασία, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας προϋποθέτει ότι ο αποδέκτης απόφασης που θίγει αισθητά τα συμφέροντά του πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει λυσιτελώς την άποψή του σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων η διοίκηση σκοπεύει να στηρίξει την απόφασή της, υποχρέωση που βαρύνει τις διοικητικές αρχές των κρατών μελών όταν λαμβάνουν αποφάσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης⁴⁵.

101. Όπως έκρινε το Δικαστήριο όσον αφορά τη διεθνή προστασία, η απαίτηση αυτή αποσκοπεί, ιδίως, να καταστήσει δυνατό στην αρμόδια για το δικαίωμα διαμονής αρχή να προβεί με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης στην εξατομικευμένη εκτίμηση του συνόλου των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων, γεγονός που επιβάλλει την παροχή προς τον αποδέκτη της απόφασης της δυνατότητας να διορθώσει ένα λάθος ή να προβάλει στοιχεία σχετικά με την προσωπική του κατάσταση που συνηγορούν υπέρ του να ληφθεί ή να μη ληφθεί η απόφαση ή να έχει αυτή συγκεκριμένο περιεχόμενο⁴⁶.

102. Καθόσον εν λόγω απαίτηση προϋποθέτει κατ' ανάγκην την παροχή στον αποδέκτη της απόφασης, ενδεχομένως διά του νομικού συμβούλου του, συγκεκριμένης δυνατότητας να γνωρίζει τα στοιχεία στα οποία η διοίκηση προτίθεται να στηρίξει την απόφασή της, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας συνεπάγεται το δικαίωμα πρόσβασης σε όλα τα στοιχεία του φακέλου κατά τη διοικητική διαδικασία⁴⁷.

⁴² Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴³ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁴ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁵ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁶ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁷ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 47 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

103. Όσον αφορά, δεύτερον, την ένδικη διαδικασία, κατά πάγια νομολογία, η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου τον οποίο κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη επιβάλλει να είναι ο ενδιαφερόμενος σε θέση να γνωρίζει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η διοικητική απόφαση που τον αφορά, είτε επειδή έχει διαβάσει την ίδια την απόφαση είτε επειδή του έχουν γνωστοποιηθεί οι λόγοι αυτοί κατόπιν αίτησής του, χωρίς να θίγεται η εξουσία του αρμόδιου δικαστή να απαιτήσει από την οικεία αρχή να προβεί στη γνωστοποίησή τους, προκειμένου να παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και να αποφασίσει, έχοντας γνώση όλων των στοιχείων, αν είναι σκόπιμο να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστή, καθώς και για να παρασχεθεί στον δικαστή η πλήρης δυνατότητα άσκησης του ελέγχου νομιμότητας της επίδικης εθνικής απόφασης⁴⁸. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, ο οποίος επιβάλλεται ιδίως στο πλαίσιο διαδικασιών που αφορούν προσφυγές ασκηθείσες στον τομέα του δικαιώματος διαμονής, προϋποθέτει ότι ο προσφεύγων έχει τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση όχι μόνο στο σκεπτικό της διοικητικής απόφασης που τον αφορά, αλλά και σε όλα τα στοιχεία στα οποία η διοίκηση στήριξε την απόφασή της, προκειμένου να μπορεί να λάβει, πράγματι, θέση επί των στοιχείων αυτών⁴⁹.

104. Επιπλέον, η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ των προβλεπόμενων από το άρθρο 47 του Χάρτη δικαιωμάτων άμυνας, συνεπάγεται ότι οι διάδικοι πρέπει να έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση όλων των εγγράφων ή παρατηρήσεων που υποβάλλονται στο δικαστήριο για να επηρεάσουν την απόφασή του και να εκφέρουν σχετικώς τη γνώμη τους, όπερ προϋποθέτει ότι πρέπει να παρέχεται στο πρόσωπο το οποίο αφορά απόφαση ανάκλησης άδειας διαμονής η δυνατότητα να λάβει γνώση των στοιχείων του φακέλου του που έχουν τεθεί στη διάθεση του δικαστηρίου που καλείται να αποφανθεί επί της ασκηθείσας κατά της εν λόγω απόφασης προσφυγής⁵⁰.

105. Ωστόσο, πρέπει να υπομνησθεί ότι τα δικαιώματα άμυνας δεν συνιστούν απόλυτες προνομίες και ότι το δικαίωμα πρόσβασης στον φάκελο –το οποίο απορρέει από τα δικαιώματα αυτά– μπορεί, επομένως, να περιοριστεί, βάσει στάθμισης μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος χρηστής διοίκησης καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής του ενδιαφερομένου και, αφετέρου, των συμφερόντων των οποίων γίνεται επίκληση προς δικαιολόγηση της μη κοινοποίησης στοιχείου του φακέλου στο πρόσωπο αυτό, ιδίως σε περίπτωση που τα συμφέροντα αυτά άπτονται της εθνικής ασφάλειας⁵¹. Πράγματι, ενδέχεται να αποδειχθεί αναγκαίο τόσο στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας όσο και ένδικης διαδικασίας να μην γνωστοποιηθούν στον ενδιαφερόμενο ορισμένα στοιχεία, ιδίως, λαμβανομένων υπόψη επιτακτικών λόγων αναγόμενων στην εθνική ασφάλεια⁵².

106. Τα όρια της στάθμισης αυτής διευκρινίστηκαν από το Δικαστήριο.

107. Επομένως, δεδομένης της ανάγκης τήρησης του άρθρου 47 του Χάρτη, η εν λόγω στάθμιση δεν πρέπει να στερεί τα δικαιώματα άμυνας του ενδιαφερομένου από κάθε αποτελεσματικότητα και να καθιστά άνευ περιεχομένου το δικαίωμα προσφυγής που πρέπει να διαθέτει πρόσωπο το οποίο μπορεί να απολαύει παράγωγου δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 20 ΣΛΕΕ,

⁴⁸ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2020, Minister van Buitenlandse Zaken (C-225/19 και C-226/19, EU:C:2020:951, σκέψη 43 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁹ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵⁰ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 49 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵¹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 50 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵² Πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση ZZ (σκέψη 54).

ιδίως διά της μη γνωστοποίησης στον ίδιο, ή ενδεχομένως στον σύμβουλό του, τουλάχιστον του ουσιώδους περιεχομένου των λόγων στους οποίους βασίστηκε η απόφαση που ελήφθη και αφορά το πρόσωπό του⁵³.

108. Αντιθέτως, η στάθμιση αυτή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη γνωστοποίηση στον ενδιαφερόμενο ορισμένων στοιχείων του φακέλου, σε περίπτωση που η κοινοποίηση των εν λόγω στοιχείων ενδέχεται να θίγει κατά τρόπο άμεσο και συγκεκριμένο την εθνική ασφάλεια του οικείου κράτους μέλους, καθόσον μπορεί, μεταξύ άλλων, να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία ή την ελευθερία ατόμων ή να αποκαλύψει τις ειδικές μεθόδους έρευνας που μετέρχονται όργανα επιφορτισμένα με εξειδικευμένα καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια και, συνεπώς, να παρακωλύσει σοβαρά ή ακόμη και να εμποδίσει τη μελλοντική άσκηση των καθηκόντων των εν λόγω οργάνων⁵⁴.

109. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, μολονότι το δίκαιο της Ένωσης επιτρέπει στα κράτη μέλη, ιδίως όταν το απαιτεί η εθνική ασφάλεια, να μην παρέχουν στον ενδιαφερόμενο άμεση πρόσβαση στο σύνολο του φακέλου του, το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί να ερμηνευθεί, χωρίς να θίγονται η αρχή της αποτελεσματικότητας, το δικαίωμα χρηστής διοίκησης και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, υπό την έννοια ότι επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να περιάγουν το πρόσωπο αυτό σε κατάσταση κατά την οποία ούτε το ίδιο ούτε ο σύμβουλό του είναι σε θέση να λάβουν λυσιτελώς γνώση, ενδεχομένως στο πλαίσιο συγκεκριμένης διαδικασίας κατατείνουσας στη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, του ουσιώδους περιεχομένου των καθοριστικών στοιχείων του εν λόγω φακέλου⁵⁵.

110. Βάσει των αρχών αυτών, το Δικαστήριο έκρινε, στον τομέα της διεθνούς προστασίας, αφενός, ότι, όταν η δημοσιοποίηση πληροφοριών του φακέλου περιορίζεται για λόγους εθνικής ασφάλειας, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου δεν διασφαλίζεται επαρκώς με το να παρέχεται στο πρόσωπο αυτό η δυνατότητα να λάβει, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, άδεια πρόσβασης στις πληροφορίες αυτές συνοδευόμενη από πλήρη απαγόρευση χρησιμοποίησης των πληροφοριών που ελήφθησαν κατ' αυτόν τον τρόπο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ή τυχόν ένδικης διαδικασίας⁵⁶.

111. Πράγματι, από τις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, τις οποίες υπενθύμισα ανωτέρω, προκύπτει ότι το δικαίωμα πρόσβασης στις πληροφορίες του φακέλου αποσκοπεί στο να έχει ο ενδιαφερόμενος τη δυνατότητα, ενδεχομένως διά του συμβούλου του, να προβάλει, ενώπιον των αρμόδιων αρχών ή δικαστηρίων, την άποψή του επί των πληροφοριών αυτών και ως προς τη λυσιτελεία τους για την εκδοθησόμενη ή ήδη εκδοθείσα απόφαση⁵⁷.

112. Επομένως, διαδικασία παρέχουσα στον ενδιαφερόμενο ή στον σύμβουλό του τη δυνατότητα πρόσβασης στις εν λόγω πληροφορίες, ενώ τους απαγορεύει να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές για τους σκοπούς της διοικητικής διαδικασίας ή τυχόν ένδικης διαδικασίας, δεν είναι επαρκής για την προάσπιση των δικαιωμάτων άμυνας του προσώπου αυτού και, επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι καθιστά δυνατή τη συμμόρφωση κράτους μέλους προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 41 και 47 του Χάρτη⁵⁸.

⁵³ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵⁴ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 52 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵⁵ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 53).

⁵⁶ Βλ. απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 54).

⁵⁷ Βλ. απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 55).

⁵⁸ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 56).

113. Αφετέρου, δεδομένου ότι από την απόφαση περί παραπομπής και από τις παρατηρήσεις της Ουγγρικής Κυβέρνησης προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση στηρίζεται στην εκτίμηση ότι τα δικαιώματα άμυνας του ενδιαφερομένου διασφαλίζονται επαρκώς διά της παροχής στο αρμόδιο δικαστήριο της δυνατότητας να έχει πρόσβαση στον φάκελο, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η ευχέρεια αυτή δεν μπορεί να υποκαταστήσει την πρόσβαση του ενδιαφερομένου ή του συμβούλου του στις πληροφορίες του φακέλου⁵⁹. Συγκεκριμένα, σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας δεν σημαίνει να διαθέτει το αρμόδιο δικαστήριο όλα τα κρίσιμα στοιχεία για να λάβει την απόφασή του, αλλά να μπορεί ο ενδιαφερόμενος, ενδεχομένως διά του συμβούλου του, να υπερασπιστεί τα συμφέροντά του εκφράζοντας την άποψή του επί των στοιχείων αυτών⁶⁰. Πράγματι, η πρόσβαση των αρμοδίων δικαστηρίων στις πληροφορίες του φακέλου και η θέσπιση διαδικασιών που εξασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας του ενδιαφερομένου συνιστούν δύο διακριτές και σωρευτικές απαιτήσεις⁶¹.

114. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη, έχει, κατά τη γνώμη μου, την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής στηρίζεται σε πληροφορίες των οποίων η δημοσιοποίηση ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια του οικείου κράτους μέλους, ο ενδιαφερόμενος ή ο σύμβουλος του δύναται να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές μόνον αφού λάβουν σχετική άδεια, δεν τους γνωστοποιείται το ουσιώδες περιεχόμενο των λόγων επί των οποίων στηρίζεται η αντίστοιχη απόφαση και δεν δύναται, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιήσουν, στο πλαίσιο της διοικητικής ή ένδικης διαδικασίας σχετικά με τη διαμονή, τις πληροφορίες στις οποίες μπόρεσαν να αποκτήσουν πρόσβαση.

3. Επί της έννοιας του «ουσιώδους περιεχομένου» των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα

115. Με το τρίτο ερώτημα στην υπόθεση C-528/22 και το αντίστοιχο ερώτημα στην υπόθεση C-420/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει την έννοια του «ουσιώδους περιεχομένου» των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα στους οποίους στηρίζεται απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής, λαμβανομένων υπόψη των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη.

116. Φρονώ ότι η έννοια αυτή αφορά τα ουσιώδη στοιχεία του φακέλου τα οποία παρέχουν στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να λάβει γνώση των κύριων πραγματικών περιστατικών και συμπεριφορών που του προσάπτονται, ώστε να μπορεί να εκφράσει την άποψή του στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και, εν συνεχεία, ενδεχομένως, της ένδικης διαδικασίας σχετικά με τη διαμονή.

117. Επομένως, η έννοια του «ουσιώδους περιεχομένου» των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο λειτουργικό, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας, διαφυλάσσοντας παράλληλα τα συμφέροντα που άπτονται της εθνικής ασφάλειας.

⁵⁹ Βλ. απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 57).

⁶⁰ Βλ. απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 58).

⁶¹ Βλ. απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 59).

118. Συγκεκριμένα, η εν λόγω έννοια πρέπει να οριστεί κατά τρόπο ώστε να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη να διατηρούνται απόρρητα τα αποδεικτικά στοιχεία⁶². Ειδικότερα, σε ορισμένες περιπτώσεις, η κοινοποίηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων ενδέχεται να θίγει κατά τρόπο άμεσο και συγκεκριμένο την ασφάλεια του κράτους, καθόσον μπορεί, μεταξύ άλλων, να θέσει σε κίνδυνο τη ζωή, την υγεία ή την ελευθερία ατόμων ή να αποκαλύψει τις ειδικές μεθόδους έρευνας που μετέρχονται οι εθνικές αρχές ασφάλειας και συνεπώς να παρακωλύσει σοβαρά ή ακόμη και να εμποδίσει τη μελλοντική άσκηση των καθηκόντων των εν λόγω αρχών⁶³.

4. Επί των εξουσιών του δικαστηρίου που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής

119. Με το τέταρτο ερώτημα στην υπόθεση C-528/22 και το αντίστοιχο ερώτημα στην υπόθεση C-420/22, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι επιτάσσει να έχει το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής η οποία στηρίζεται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες την εξουσία να αποχαρακτηρίζει τις πληροφορίες αυτές και να τις κοινοποιεί το ίδιο, εν όλω ή εν μέρει, στον ενδιαφερόμενο υπήκοο τρίτης χώρας.

120. Το ερώτημα αυτό αφορά τις εξουσίες του δικαστή που καλείται να ελέγξει τη νομιμότητα απόφασης σχετικά με τη διαμονή. Αφορά τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να συσχετισθεί, στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής με την επιταγή της διαφύλαξης του εμπιστευτικού χαρακτήρα των πληροφοριών των οποίων η δημοσιοποίηση θα μπορούσε να βλάψει τα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια συμφέροντα.

121. Από την απόφαση περί παραπομπής και από τη διατύπωση του ερωτήματος που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να προκύπτει ότι το τελευταίο εκτιμά ότι από το δίκαιο της Ένωσης απορρέει ότι πρέπει όχι μόνο να έχει πρόσβαση στις διαβαθμισμένες πληροφορίες, αλλά και να μπορεί να αποφαινεται, κατά περίπτωση, να διαπιστώνει τον παράνομο χαρακτήρα της διαβάθμισης των πληροφοριών αυτών και να τις κοινοποιεί το ίδιο, εν όλω ή εν μέρει, στον ενδιαφερόμενο.

122. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Ουγγρική και η Γαλλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή εξέφρασαν συγκλίνουσες απόψεις σχετικά με την απάντηση που θα πρέπει, κατά την άποψή τους, να δοθεί στο ερώτημα αυτό, ήτοι ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιτάσσει να έχει το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής η οποία στηρίζεται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες την εξουσία να αποχαρακτηρίζει τις πληροφορίες αυτές και να τις κοινοποιεί στον ενδιαφερόμενο.

123. Συμμερίζομαι την άποψη αυτή, στηριζόμενος στα διδάγματα που πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να αντληθούν από την απόφαση ZZ.

124. Πράγματι, το Δικαστήριο έχει ήδη λάβει θέση, με την ως άνω απόφαση, σχετικά με τις εξουσίες που πρέπει να διαθέτει το αρμόδιο επί θεμάτων διαμονής δικαστήριο, στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/38, για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας στην περίπτωση κατά την οποία έχει εκδοθεί εις βάρος ενός προσώπου αρνητική απόφαση στηριζόμενη σε εμπιστευτικές πληροφορίες.

⁶² Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 68).

⁶³ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 66).

125. Συγκεκριμένα, από την εν λόγω απόφαση προκύπτει ότι, όταν προβάλλονται λόγοι αναγόμενοι στην ασφάλεια του κράτους προκειμένου να μη γίνει δεκτή η κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο των λόγων στους οποίους στηρίζεται η έκδοση απόφασης περί απαγόρευσης εισόδου στην επικράτεια κράτους μέλους, το αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους αυτού πρέπει να έχει στη διάθεσή του και να εφαρμόζει μεθόδους και δικονομικούς κανόνες που να συμβιβάζουν, αφενός, την εύλογη ανάγκη εθνικής ασφάλειας όσον αφορά τη φύση και τις πηγές των πληροφοριών που ελήφθησαν υπόψη κατά την έκδοση τέτοιου είδους απόφασης και, αφετέρου, την ανάγκη διασφάλισης επαρκούς προστασίας των διαδικαστικών δικαιωμάτων του διαδίκου, όπως το δικαίωμα ακρόασης καθώς και η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης⁶⁴.

126. Προς τούτο, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προβλέπουν, αφενός, αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο τόσο της ύπαρξης και του βάσιμου των λόγων που επικαλείται η εθνική αρχή για λόγους ασφάλειας του κράτους όσο και της νομιμότητας της επίμαχης απόφασης, καθώς και, αφετέρου, μεθόδους και δικονομικούς κανόνες σχετικούς με τον εν λόγω έλεγχο⁶⁵.

127. Διευκρίνισε επίσης ότι είναι σημαντικό ο αρμόδιος για τον έλεγχο της νομιμότητας μιας τέτοιας απόφασης δικαστής να μπορεί να λάβει γνώση του συνόλου των σχετικών λόγων και αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων στηρίχθηκε η επίμαχη απόφαση⁶⁶, προκειμένου ιδίως να εξακριβώσει αν η ασφάλεια του κράτους αποκλείει πράγματι την κοινοποίηση αυτών των λόγων και αποδεικτικών στοιχείων στον ενδιαφερόμενο⁶⁷.

128. Το Δικαστήριο παρέσχε διευκρινίσεις ως προς τις συνέπειες που πρέπει να συνάγονται από την εξέταση στην οποία προβαίνει συναφώς το εθνικό δικαστήριο.

129. Συγκεκριμένα, αν το εν λόγω δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η ασφάλεια του κράτους δεν αποκλείει την κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο των επίμαχων πληροφοριών, πρέπει να παράσχει στην αρμόδια εθνική αρχή τη δυνατότητα να γνωστοποιήσει τις πληροφορίες αυτές στο συγκεκριμένο πρόσωπο. Αν η εν λόγω αρχή δεν επιτρέψει τη γνωστοποίησή τους, ο εθνικός δικαστής θα εξετάσει τη νομιμότητα της σχετικής με τη διαμονή απόφασης αποκλειστικώς βάσει των λόγων και των αποδεικτικών στοιχείων που του κοινοποιήθηκαν⁶⁸.

130. Από τα προεκτεθέντα προκύπτει, κατ' αναλογία, ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη, δεν επιτάσσει να έχει το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής η οποία στηρίζεται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες την εξουσία να αποχαρακτηρίζει τις πληροφορίες αυτές και να τις κοινοποιεί το ίδιο στον ενδιαφερόμενο. Συγκεκριμένα, εναπόκειται στην αρμόδια εθνική αρχή να αποφασίζει, κατά περίπτωση, να παράσχει τις πληροφορίες αυτές στον ενδιαφερόμενο προκειμένου να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο κατ' αντιμωλία διαδικασίας. Αν η αρχή αυτή επιθυμεί να μην κοινοποιήσει τις εν λόγω πληροφορίες προκειμένου να διαφυλάξει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα τους, το ως άνω δικαστήριο πρέπει να συναγάγει συμπεράσματα στο πλαίσιο του ελέγχου νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής, ασκώντας τον έλεγχο αυτό αποκλειστικώς βάσει των λόγων και των αποδεικτικών στοιχείων που κοινοποιήθηκαν. Όπως ορθώς επισήμανε η Γαλλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, στην περίπτωση αυτή περιορίζεται η κατ'

⁶⁴ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 57).

⁶⁵ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 58).

⁶⁶ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 59).

⁶⁷ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψεις 60 έως 62).

⁶⁸ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 63).

αντιμωλίαν συζήτηση και, επομένως, τα επιχειρήματα ή τα έγγραφα στα οποία το εν λόγω δικαστήριο μπορεί να στηρίξει την απόφασή του. Φρονώ ότι η άποψη αυτή συνάδει με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 346, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, ήτοι ότι «κανένα κράτος μέλος δεν υποχρεούται να παρέχει πληροφορίες, τη διάδοση των οποίων θεωρεί αντίθετη προς ουσιώδη συμφέροντα ασφαλείας του».

131. Τούτου δοθέντος, όπως επισήμανα ανωτέρω, η στάθμιση μεταξύ, αφενός, του δικαιώματος χρηστής διοίκησης καθώς και του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής του ενδιαφερομένου και, αφετέρου, της μη κοινοποίησης των εμπιστευτικών πληροφοριών στις οποίες στηρίχθηκε η έκδοση απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής δεν πρέπει, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης τήρησης του άρθρου 47 του Χάρτη, να στερεί από το εν λόγω πρόσωπο την ελάχιστη εγγύηση που συνίσταται στη γνωστοποίηση, στον ίδιο ή στον σύμβουλό του, τουλάχιστον του ουσιώδους περιεχομένου των λόγων στους οποίους βασίστηκε η απόφαση που τον αφορά⁶⁹. Τούτο ισχύει στην περίπτωση που η αρμόδια εθνική αρχή μπορεί εγκύρως να αρνηθεί τη γνωστοποίηση των εμπιστευτικών πληροφοριών για λόγους εθνικής ασφάλειας⁷⁰. Επομένως, ο έλεγχος από το αρμόδιο δικαστήριο της νομιμότητας της απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής θα πρέπει να διενεργείται αποκλειστικά και μόνο βάσει του ουσιώδους περιεχομένου των λόγων που κοινοποιούνται στον ενδιαφερόμενο. Το δικαστήριο αυτό θα πρέπει, κατά περίπτωση, να καθορίζει, δυνάμει του εθνικού δικαίου, τις συνέπειες ενδεχόμενης αθέτησης της εν λόγω υποχρέωσης κοινοποίησης⁷¹, πράγμα που θα μπορούσε να το οδηγήσει στην ακύρωση μιας τέτοιας απόφασης.

V. Πρόταση

132. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Szegedi Törvényszék (γενικό δικαστήριο Szeged, Ουγγαρία) στις υποθέσεις C-420/22 και C-528/22 ως εξής:

1) Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι:

- απαγορεύει σε αρχή κράτους μέλους να ανακαλέσει ή να αρνηθεί να χορηγήσει, για λόγους εθνικής ασφάλειας, άδεια διαμονής σε υπήκοο τρίτης χώρας μέλος της οικογένειας πολιτών της Ένωσης, οι οποίοι έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους και ουδέποτε άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας, χωρίς να έχει προηγουμένως εξετάσει, βάσει των στοιχείων που ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας και ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης πρέπει να μπορούν να της προσκομίσουν ελεύθερα, πραγματοποιώντας, εφόσον είναι αναγκαίο, τις απαραίτητες έρευνες, κατά πόσον υφίσταται μεταξύ των προσώπων αυτών σχέση εξάρτησης η οποία θα ανάγκαζε, εκ των πραγμάτων, τον πολίτη της Ένωσης να εγκαταλείψει το έδαφος της Ένωσης, εν όλω θεωρούμενο, προκειμένου να συνοδεύσει το εν λόγω μέλος της οικογένειάς του·
- αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής πρέπει να λαμβάνεται βάσει δεσμευτικής μη αιτιολογημένης γνώμης εκδοθείσας από όργανο επιφορτισμένο με ειδικά καθήκοντα συνδεδεμένα με την εθνική ασφάλεια, σύμφωνα με την οποία ο ενδιαφερόμενος συνιστά απειλή για την εθνική ασφάλεια, χωρίς ενδελεχή εξέταση του συνόλου των ατομικών

⁶⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság κ.λπ. (σκέψη 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁷⁰ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψεις 64 έως 67).

⁷¹ Βλ. απόφαση ZZ (σκέψη 68).

περιστάσεων και της αναλογικότητας της εν λόγω απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος.

- 2) Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 41 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει ότι, όταν η απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής στηρίζεται σε πληροφορίες των οποίων η δημοσιοποίηση ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την εθνική ασφάλεια του οικείου κράτους μέλους, ο ενδιαφερόμενος ή ο σύμβουλος του δύνανται να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές μόνον αφότου λάβουν σχετική άδεια, δεν τους γνωστοποιείται το ουσιώδες περιεχόμενο των λόγων επί των οποίων στηρίζεται η αντίστοιχη απόφαση και δεν δύνανται, εν πάση περιπτώσει, να χρησιμοποιήσουν, στο πλαίσιο της διοικητικής ή ένδικης διαδικασίας σχετικά με τη διαμονή, τις πληροφορίες στις οποίες μπόρεσαν να αποκτήσουν πρόσβαση.

- 3) Η έννοια του «ουσιώδους περιεχομένου» των λόγων εμπιστευτικού χαρακτήρα στους οποίους στηρίζεται απόφαση ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής αφορά τα ουσιώδη στοιχεία του φακέλου τα οποία παρέχουν στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να λάβει γνώση των κύριων πραγματικών περιστατικών και συμπεριφορών που του προσάπτονται, ώστε να μπορεί να εκφράσει την άποψή του στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και, εν συνεχεία, ενδεχομένως, της ένδικης διαδικασίας, λαμβανομένης υπόψη της της ανάγκης να διατηρούνται απόρρητα τα αποδεικτικά στοιχεία.

- 4) Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έχει την έννοια ότι:

δεν επιτάσσει να έχει το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της νομιμότητας απόφασης ανάκλησης ή άρνησης χορήγησης δικαιώματος διαμονής η οποία στηρίζεται σε διαβαθμισμένες πληροφορίες την εξουσία να αποχαρακτηρίζει τις πληροφορίες αυτές και να τις κοινοποιεί το ίδιο, εν όλω ή εν μέρει, στον ενδιαφερόμενο υπήκοο τρίτης χώρας.